

برآمد کے مشتعلیے و رنگ	وگر روز گنبد دو رنگ	۲۲۸۴
کند جہد برقصید زار ما	وگر خود شہ آید پیکا رتا	۲۲۸۵
ہم از جنبش خود نهد سر آب	زیر باد می خوشترن چوں جناب	۲۲۸۶
بیابان رسانید این داستان	چو گر خاسپ گردکش کامران	۲۲۸۷
کے مجلس عیش آراستند	دو عید و ازاں جانے برخواستند	۲۲۸۸
بر آئین سنا بان کشور فرود	پیدا شد و او طرب چیت در روز	۲۲۸۹

رسیدن الایغ در کزہ و خبر جنبش سلطان جلال الدین گھمتن

خیر و ادا از خسرو کا سیاب	وگر روز آمد الایغ شتاب	۲۲۹۰
چو بشنید این مرد فیروز بخت	گفتا کہ آن شاہ فیروز بخت	۲۲۹۱
ز سوز غم آمد دلش در گداز	کہ برگشت گر خاسپ گردن فرز	۲۲۹۲
شد از دو جہت خون و پیوند من	گفتا کہ آن مرد فرخندہ فن	۲۲۹۳
روم آنکہ داماد ہست بود	نیکی آنکہ پوری برادر بود	۲۲۹۴
کجا پیشم آیدے کارزار	بہ طغلی پیرو پرورش در کنار	۲۲۹۵
کہ ادہست فرزند خوب احترام	روم خود مراد را بدست آورم	۲۲۹۶

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

دگر زہر بخوادد مسم بے شمار	اگر خشم کرد است گیرم کنار	۲۴۹۶
سپہ را بریں شہوز حضرت براند	یکے روز سر شکر انز بخواند	۲۴۹۸
فرستاد خسر و نہا شتائے راہ	مرا شویت اسے سرور کینہ خواہ	۲۴۹۹
کیئے مرد شیرا کفلن و نا جو می	بگفتا کہ فرزند مارا بگوسے	۲۵۰۰
بسوی تو حرفے مسمم گشت	چو مارا فراق تو از حد گذشت	۲۵۰۱
تجنہی ز جاسے و نیائی بر پیش	باید کہ باشی تو بر جاسے خویش	۲۵۰۲
بدان سوئے خمیرہ بزد بود رنگ	چو ریایاں ماسر بر آرد بہ گنگ	۲۵۰۳
بود بر پئے ماددگان مرد کار	شویم از دو جانب بہ کشتی سوار	۲۵۰۴
تور ویم بہ بینی دمن روئے تو	ازیں سو من آیم و زان سوئے تو	۲۵۰۵
مہات دیگر فراموشش کرد	چو گر شاسب این قصہ در گوش کرد	۲۵۰۶
بجز بادل خود گنفت این سخن	دشش بود در روز از جو رزن	۲۵۰۷
چو خود مرغ پایش در آید بدم	ہمی جست فرست پئے انتقام	۲۵۰۸
بسلاطے بگستر و در بوستان	یکے انجن کرد از دو سپستان	۲۵۰۹
ہر آں راز گش بود در دل نہفت	ابا پر یکے عہد بست و بگفت	۲۵۱۰
ہم آخوشداں کار ہا آشکار	نہانی بہ ہر یک تعین کرد کار	۲۵۱۱

شہزادیا فتن سلطان جلال الدین در میان گنگ
بر کشتی بقدر گر شاسب ملک نوذ قبرہ

بگفتا کہ میں مسرور کا میاں	دگر روز یکے در آمد شتاب	۲۵۱۲
ہم امروز ہر کو توج آہنگ بود	سید ذبی از نیا دوز فرنگ نود	۲۵۱۳
بروں آدم مسرور انیس شب	من از لشکر شاہ و الانسب	۲۵۱۴
بگویند زو خمیہ زلتوسے آب	بیک ساعت دگر آں کامیاب	۲۵۱۵
نہانی یکے کار بردا خستہ	چو بشنید گر شاسپ شہ ساختہ	۲۵۱۶
بگفتا کہ رایت نشہ شد پدید	یکے یک دگر شتاباں رسید	۲۵۱۷
بگفتا کہ شہمی کند عبرہ آب	یکے یک دگر در آمد شتاب	۲۵۱۸
سر آوردہ در زیر چتر سیاہ	پکشتی شاہانہ بنشستہ شاہ	۲۵۱۹
رسید است اینک قریب گذر	بریں سو ہی آید آں نامور	۲۵۲۰
کہ شاہ جہاں می کند عبرہ آب	چو بشنید گر شاسپ مالک قاب	۲۵۲۱
دوسر معتدرا برابر براند	از انجا سوسے شاہ یکسر براند	۲۵۲۲
حدیثے کہ از جملہ عالم نہفت	کے راز لیشاں نہانی بگفت	۲۵۲۳
غلط نیز افتد بہ کار آگہاں	کہ گشتی کشد زو دوسوے کراں	۲۵۲۴
بپا بوس خسرو علی دروید	چو گشتی بہ نزدیک خشکی رسید	۲۵۲۵
پیادہ ابا یکا دوسر جندہ مرد	فرود آمد از اسپ دواں نورد	۲۵۲۶
بدل انجہ می جست از غیب پانت	بر آہنگ پا بوس خسرو شافت	۲۵۲۷
چو شد دید کا مد ہی عذر خواہ	در آمد دواں نزد گشتی شاہ	۲۵۲۸
بہ تعظیم گر شاسپ بریا تو خاست	بجائی کہ ہشستہ ز انجا تخواست	۲۵۲۹
شہش در بر آوردن شد عذر خواہ	در آمد علی کرد پا بوس شاہ	۲۵۳۰
ہی گفت کا سے پورا ختر سعید	گرفتہ سوئی گشتیش می کشید	۲۵۳۱
بکن شاد و نورم دل دجان ما	یکے امشے باشش مہان ما	۲۵۳۲
کسے شاہ شاکستہ دکارگار	علی نیز می گفت شہر مندہ وار	۲۵۳۳

اپا لشکر سرکشابن دیار	چو تاج چپ و انگوٹے نامدار	۲۵۴۸
پے چرب سفہ ہر یکے نم زدہ	بدلی رسیدند نام زدہ	۲۵۴۹
بگفتند کاسے خان غمزداد	برفتند پیش قدر خان داد	۲۵۵۰
بعد سال شہزادہ را گلداد	شہ اندر جہان عدم سر نہاد	۲۵۵۱
چو این قصہ زارگان دولت شنود	قدر خاں کہ او پور شہزادہ بود	۲۵۵۲
تبا کرد پیراہن خود بچاک	بہنگند از سر کلہ را بنی ناگ	۲۵۵۳
فرورخت از دیدہ غول ہانچو ہائے	ہی گفت ہر لحظہ از سوز دلے	۲۵۵۴
پئے نام شاہ روشن ضمیر	پس از گریہ و سوز آہ و نغیر	۲۵۵۵
سہ روز و سہ شب بو نام نشین	بیک خلوتے گشت ہر بیت گزین	۲۵۵۶
در لطف بر اہل لشکر شاد	سیوم روز بر تخت زر بار داد	۲۵۵۷
ہم آخو گردے شکستند عہد	سراں جملہ با او بستند عہد	۲۵۵۸
کہ بود است فرزند شاہ جہاں	قدر خاں شدہ شاہ ہندوستان	۲۵۵۹
لقب آمد از آسمان بلند	برہر کن دیں در جہان نژند	۲۵۶۰
و گر انگوٹاں صفدر روزگار	مشنیدم کہ اسجد چپ نامدار	۲۵۶۱
و گر چند خاصان شاہ جہاں	نصیر الدین آں رائے پیلہاں	۲۵۶۲
ہی کرد تعظیم شہزادہ را	با خلاص شہ ہر یکے با وفا	۲۵۶۳
موافق شدہ در ہمہ خیر و شر	پستند ہر یکے پیشش مگر	۲۵۶۴
کہ بر ہر یکے بود فوجے گراں	سرا سر و دل گشتہ دگر سراں	۲۵۶۵
ورق ناگہ از جلدہ ایام گشت	غرض چوں سہ ماہی سر گشت	۲۵۶۶
خردشاں ہی آمد آں کیسہ خواہ	با تعلقے دہی رساں شد سپاہ	۲۵۶۷

۴۵۸۸ چو پوند بر کن دین این خبر کہ نزدیک شہر آمد آن نامور

رسیدن گزشتاسپ در دہلی و بافتہ رفتن

رکن الدین در مولتاں

کہ آپ راز از حلقہ کسی نہفت	نہانی یکے راز با خویش گفت	۴۵۸۹
باید کند روز جنگم نجل	کہ افواج ما جملہ میں شد و دل	۴۵۹۰
چو نزدیک آید برو بگر و ند	گرسپہ گزینخا برو می روند	۴۵۹۱
سوتے ار کلیخان شہر بر زیم	ہاں یہ گزینخا تماشای کشیم	۴۵۹۲
عناں داد در جانب مولتاں	شنیدم شبے آن نژاد کیاں	۴۵۹۳
ابا خیل و اتباغ و ما در براند	ہمہ اقتسار برابر بر پراند	۴۵۹۴
دگر افواں ترک پختہ نبرد	ہا دیرہہ اسمد چپ شیر مرد	۴۵۹۵
برفتند با جملہ خیل و تبار	و فائے نمودند با شہر بار	۴۵۹۶
کہ سر بر تابد ز افتادگان	ہمیں است آئین آزادگان	۴۵۹۷
ولی نعمتاں را بگرند دست	بہنگام پیکار دیوز شکست	۴۵۹۸
کہ تا بد سر از دستاں در بلا	بیسے باو نظریں ہاں بے وفا	۴۵۹۹
ہمہ شہر شد بے قرار و سکوں	غرض چوں از شہر آمد برون	۴۶۰۰
ز مرگ ششم و ہجر پور خدیو	ہی گرو خلقے زہر سو خدیو	۴۶۰۱
بیشہر اندروں مرگ شہ تازہ شد	چو شہزادہ بیرون دروازہ شد	۴۶۰۲
کہ کشور را کرد کشور کشائے	بر آمد زہر سو یکے ہائے ہائے	۴۶۰۳

سرد و زور شب کس خورد آفت تاب	ہمیشہ شہر از دیدہ شد خون فشاں	۲۶۰۴
در آمد بہ شہر اندروں بے نیک	سیوم روز گرشاپ فیروز جنگ	۲۶۰۵
بہ پیوست بروے ہم اثنا و راہ	بہ تعظیم او ہر کجا سر سپاہ	۲۶۰۶
چنین است بلعادت روزگار	سرا منتر کشد کشور و شہر یار	۲۶۰۷
گئے می کشد گاہ می پرورد	کئے آرد دگر سے رایرد	۲۶۰۸
بفرق دگری نہسد چتر زرد	کئے روز ازیں ناخوش آورد بر	۲۶۰۹
ز آورد و بردش ندر ند باک	عجب ترکہستان مہبائی پاک	۲۶۱۰
بر آورد و بردش نظر و اسشد	بشائے ہم ہوش بگماشتہ	۲۶۱۱
نگویند ہرگز مگر این کسمن	بخونید ملک و دیار و دمن	۲۶۱۲
برخشد عشرت دے غاڑہ کن	بیاسا قیا عیش مائازہ کن	۲۶۱۳
یک امروز داو جوائی بدہ	بیار آن قدح تا توانی بدہ	۲۶۱۴

ذکر مملکت کردن سلطان علاء الدین محمد شاہ

جہانش کند جملہ فرماں بری	کسے راکہ ایزد کند یاوری	۲۶۱۵
بہر جا کلمہ دار بستد و کمر	بر ایوان او با او ب ہر کمر	۲۶۱۶
بر آرد علم در جہاں پروری	گر اورا بود دے خوب اختری	۲۶۱۷
مگر آنکہ دارد روراستاں	چہ و اندکے قدر این داستاں	۲۶۱۸
مراوراکم از چہار پایاں مگیر	چو مردم نباشد نصیحت پذیر	۲۶۱۹

بکوبدز تعلیم بر طاق پاسے	۴۶۲۰
چناں رو کہ برہ کتدرا ہبر	۴۶۲۱
بیر سس کہ ہمراہ غولاں شوی	۴۶۲۲
شہ پار دزرا مملکت روزگار	۴۶۲۳
کہ چون خمیر بیرون فی زیری جہاں	۴۶۲۴
بود نام تو در و صاحب دیں	۴۶۲۵
ہمیں است مر بہرہ زیری جست جو	۴۶۲۶
کنم و عظم بر سنتت یا استاں	۴۶۲۶
بہفتد بر آئین اہل کمال	۴۶۲۸
بگرد و ازاں حال حساب دلے	۴۶۲۹
دری گشت چوں در صدف جاگزید	۴۶۳۰
خبر وہ کہ گر شایب فرزند فتوی	۴۶۳۱
چہ ساں شد جہاں گیر آں شیر مرد	۴۶۳۲
نہ بینی کہ کار ریاضت گرے	۴۶۳۰
توے مرد زیک دریں رہ گذر	۴۶۳۱
و گرنے ز خود را می و خود روی	۴۶۳۲
خصوصاً بوقتے کہ پروردگار	۴۶۳۳
چناں زنی بر آئین کار آگہاں	۴۶۳۴
زود و دہش تا بروز پسین	۴۶۳۵
ہمیں است مر نفع زیری گفتگو	۴۶۳۶
کہ آغاز و انجام ہر دستاں	۴۶۳۶
گر یک سخن زیری ہمہ قیل و قال	۴۶۳۸
سما عین کند ناگہاں قابے	۴۶۳۹
بلے قطرہ کر ابر نیسان چکید	۴۶۴۰
الائے ہنر مند افسانہ گوئی	۴۶۴۱
چو در حضرت و ہی آمد چہ کرد	۴۶۴۲

جلوس سلطان علاؤ الدین محمد شاہ

کہ چوں گل نشاں گشت شاخ سخن	۴۶۳۳
جہاں سر بسر گشت دار الفراع	۴۶۳۴
کز اں شوق گل جامہاں پرورید	۴۶۳۵
گر گفتد مر یکدگر را کتسار	۴۶۳۶
شنیدم من از بلبلان چمن	۴۶۳۳
بہ چنید باو بہاری بیارغ	۴۶۳۴
بشوقے تو امر نی عا شوق کشید	۴۶۳۵
پس ز مدے در چمن شاخسار	۴۶۳۶

جہاں گشت نرہت گئے از بہار	ز ششصد و بود فرہوں چہار	۴۶۳۶
کہ نکل بود با بلبلان ہم نشین	و راں وقت سعد و ہوا کی چنین	۴۶۳۸
درو سکتے از فاجح پیر استند	یکے بزم در گلشن آراستند	۴۶۳۹
علاء الدین آں شاہ والا تبار	بر آمد بر آں تخت گوہر نگار	۴۶۴۰
چہ بازار خاص و چہ بازار عام	بدونق شدہ اندراں بازار عام	۴۶۴۱
تعیں کرد اقطار و صدر ہمہ	شہنشاہ بہ مقدار قدر ہمہ	۴۶۴۲
بفرمود ہر سر کرد را خطاب	مخبر شدہ آں خسرو کامیاب	۴۶۴۳
کہ شدہ را برادر بدے با یقین	الفت خاں شد الماس بیگ گوین	۴۶۴۴
کہ بدرستم ملک ہندوستان	ظفر خاں شد آں یوسف کاراں	۴۶۴۵
جہاں نامش از رعب بگرفتہ کل	ز خوفش خورد آب اسپ مغل	۴۶۴۶
کہ شد خان نصرت خطابش تعین	و گر نصرت آں سرفراز گزید	۴۶۴۷
ہمہ ملک را و خرید از گزند	وزیر ممالک شد آں ہوشمند	۴۶۴۸
کہ اصلش شد از نطفہ شہر یار	آب خان شدہ آں یل نامدار	۴۶۴۹
کہ گشتند در حضرتش مستقیم	و گر جملہ ارکان ملک قدیم	۴۶۵۰
ہنرمند از ایں پرورش ہونگاہت	بقدر ہنر ہر یکے بہرہ یافت	۴۶۵۱
ز احسان ادگشتہ قحط فقیر	ز عدلش بیاسود و ہقان پیر	۴۶۵۲
بر و ختم شد ملک ہندوستان	بعبہش ہمہ ہند شد بوستان	۴۶۵۳

عزیمت النعمان و ظفر خاں جانب ملتان و اچہ

و اسیر شدن سپہان سلطان جلال الدین

گرفت از دم عدل و احسان قرار	چو گلش بتائید پروردگار	۲۶۵۳
کہ راند آفت آغاں پلٹاں سپاہ	بفرمود آنکہ کیے روز شاہ	۲۶۵۵
رود با آفت خاں بیاری دہی	ظفر خان صف در بعد قہی	۲۶۵۶
بود خود دریاں بلک فرماں روا	پسیت آورد و ہر دو شہزادہ را	۲۶۵۷
کہ شہ کرد اورا انجھاں خطاب	چو الماس ہیکل ایل کامیاب	۲۶۵۸
ہماں روز آورد بیرون سپاہ	سراسر نیشید فرمان شاہ	۲۶۵۹
ہمی رفت تا سر پہ پلٹاں کشید	ز فرمان خسرو گریزے ندید	۲۶۶۰
شنید تدبیر سپاہے گزیں	چو اں ارنگی خان اں رکن ہیں	۲۶۶۱
شکست اں چنان از وفات پید	شنیدم دل اں دو فرزند فر	۲۶۶۲
ندادہ معانے محقر شدند	کہ از نام پیکار مضطر شدند	۲۶۶۳
روز بندوں خلق آمد بہ جاں	ہے یک دو بودند روز نہاں	۲۶۶۴
کہ بدہرے گشتہ کشور خدیو	اماں نماہ گشتنداں ہر دو نیو	۲۶۶۵
اماں یافتہ طفل پیر و جواں	بر آمد روزا لاماں الاماں	۲۶۶۶
چو در ضبط خود دید شہر دیار	وزاں ہیں انجھاں دشمن شکار	۲۶۶۷
وزاںجا خود شاں بہ حضرت رسید	دو شہزادہ را چہم بیکسر کشید	۲۶۶۸

عزیمت کردن ظفر خان در سیستان و فیروز شدن

بزد خیمہ در جانب سیستان	ظفر خان سرانجامش ہولتاں	۲۶۶۹
نبودند با شہم در آوردہ سر	گرہے سطنیدم در اں بوم و پر	۲۶۷۰
دوم اں بلوچ کہن سہر گزار	کیے سلتکھاں ترک کردن فراد	۲۶۷۱
کہ بودند نامی در اں بوم و پر	وگر سر فرزان پرفاشش گر	۲۶۷۲

چو دیدند لشکر در آمد به تنگ	چو لشکر شنیدند کا بنجار سپید	۲۶۶۳
بدام بلا پاسے تھیں آئے	بگردند روز سے دو سرہ ساز جنگ	۲۶۶۴
بیگانہ یک دم دہا ایشاں غل	سپہ را بہ بر کار پیش آمدند	۲۶۶۵
فلک ما نمازاں چیری و در شکست	ششندم در آمد کفر خان میں	۲۶۶۶
	بیک ہوئی افواج شاہ در گرفت	۲۶۶۷
	چو گرفت ہیں شہر و کشور تسلیم	۲۶۶۸
	بگہر آتم ز دھیتہ و اس سلام	

لشکر کشیک انجان نصرت خاں در دسترا و فیروزی یافتن

رداں کرد در سمیت سور تھ سپاہ	انجان صفدر بہ فرمان شاہ	۲۶۷۹
ہی رفت لشکر غینت کتاں	ہماں خان نصرت پر دم ہماں	۲۶۸۰
غیر بوسپہد ار کشور رسید	چو نزدیک آئی ہم در در رسید	۲۶۸۱
ششندم ہوا خیار لشکر شنود	ہماں کرن کور لے گوات بود	۲۶۸۲
بے ملک بگرفت و لشکر خلعت	بل گفت کیں لشکر میرہ دست	۲۶۸۳
من ایدر کم اسباب تاباختہ	یکایک جنیں لشکر تے پاختہ	۲۶۸۴
صفت ترک راکے بس تاہم جنگ	گراہد رنگ جھے دم بے رنگ	۲۶۸۵
اسیر مخالف ہزار می شوم	و گرد حصا سے حصا ہی شوم	۲۶۸۶
ہمیں قعدہ بر مسج ایشاں براند	دزاں بس زیراں خود ہا بخواند	۲۶۸۷
دقایق بے زین سخن پہنختند	دزیراں کہ اصحاب انکھتند	۲۶۸۸
گریزے نہ بیسنم الا عند	ہم آخر بگفتند کاسے تانور	۲۶۸۹
تو در خواب و بدخواہ تلخ آختہ	عد و بر سر آمد تو تا ساختہ	۲۶۹۰

زاقصائے اس یومِ دُور بگذری	تو گزریں بلاجاں سلامتِ بوری	۴۶۹۱
بگرد سوسے کشورِ خویش باز	چو افواجِ ترکان پس از ترک تاز	۴۶۹۲
کنی ضبطِ این ملک بارِ دیگر	تو یکسر در آئی وہیں یومِ دُور	۴۶۹۳
سپاہی فراہم کنی بے درنگ	مہیا کنی حملِ سببِ جنگ	۴۶۹۴
پاپائے خودِ اندرِ بلادِ رسید	فکر بارہ گرتک ایدر رسید	۴۶۹۵
دریں ورطہ کہ دستِ و پائے زدند	وزیراں جوڑیں گونہ بگئے زدند	۴۶۹۶
زبے توئی شد ہر میت گرائے	ہماں شبِ زنا متعلی کرن ملک	۴۶۹۶ Extra
رہا کرد ہر سہرہن تمام	ہم اسبابِ کشِ بیدار گئے تمام	۴۶۹۸
بساتا ز بنیانِ صاحبِ جمال	چو میزد چو میل چو اسپ و چو مال	۴۶۹۹
ہمہ دشمنِ دین و حصرِ شکیب	یکے شہرِ بے وقتہ ز دُور فریب	۴۷۰۰
یکے شہروں باں شد داد دید	سیوم روز شکر بہ پیش رسید	۴۷۰۱
چہ زرد چہ نسیم و چہ لعل و چہ در	ہمہ از متاعِ گراں نسا یہ پند	۴۷۰۲
پہر خانہ صد قدحِ پیرایہ بود	بیسے کنج کا نجا گراں نسا یہ بود	۴۷۰۳
دواں گرد ہر کوہ و دیوار و در	غنیمت گراں چیت ملک تکر	۴۷۰۴
بہر کنج گنجے ہی یافتند	ہمہ خانہ سارا ہی کا فتند	۴۷۰۵
غنی شد ازاں تا وطن ہر گروہ	شد از ترک شہین سپاہ مستورہ	۴۷۰۶
ندارد کسے یاد در روزِ گار	چناں تا وطن تیج شہرِ دوبار	۴۷۰۶
ہمہ با مہابت ہمہ با شکوہ	پدست آمد ہفت پہل آں ہو کوہ	۴۷۰۸
غنیمت ہی کرد ہیکہ گاہ	سہ روز امدان شہرِ کشورِ سپاہ	۴۷۰۹
سمران سپہ تیمہ بیرون زدند	گدایان لشکرِ چو گاروں شدند	۴۷۱۰

سوتے کشور و شہر خود گشت باز	سدوم روز لشکر بس از ترک ہزار	۴۶۱۱
طلب کرد روزی سران سپاہ	الفتحان صفدر در افتاد و راہ	۴۶۱۲
گرفتہ است اسباب ہند و بے	گبغا کزیں تاختن ہر کے	۴۶۱۳
نمادہ کے عتقہ بادشاہ	ز اسباب پر شد تمامی سپاہ	۴۶۱۴
زہر خیل رخت غنیمت گراں	بغرمود آنکہ کہ سر لشکر ان	۴۶۱۵
وزاں حصہ ششم مہیا کنند	بہ پیش سر آوردہ کیجا کنند	۴۶۱۶
بشکر ننادی کناں صفت بھون	تقیان بہ گشت شد در ہر طرف	۴۶۱۷
بیارو بہ دہلیز خاں نا گرفت	کہ اہل سپہ ہر چہ کالا گرفت	۴۶۱۸
چو عشاق واقصل خودش رقیب	شنیدند طغیے نڈانے نعیب	۴۶۱۹
گرفتہ ہوا دامن ہر دے	شدہ حوص با بند ہر مد خنے	۴۶۲۰
گہرا نہاں کرد ہر یک گہر	پس آوردنش آنکہ گرفتند	۴۶۲۱
زہر خمیہ رختے بروں قی کشید	الف خاں چو قلبی لشکر بدید	۴۶۲۲
کہ گیرد بروں حصہ بادشاہ	تخصس ہی کرد اند سپاہ	۴۶۲۳
کہ بودند غارت گردو بالفصول	ازاں ماجرا چہاں مرد مجوں	۴۶۲۴

بلغاک کردن نو مسلماناں با التغان

وگر تہج دہرق پر خاشش جو	میزی محمد شہ و کا بہرہ	۴۶۲۵
بغا رت گری ہوا فغاں شدہ	مغل بودہ و نو مسلمان شدہ	۴۶۲۶
وہ باد کنج از سر افراختن	گرفتہ بے گنج از اں تاختن	۴۶۲۷
از ریشاں ستانند سر لشکر ان	چو دیدند گاں بچہاے گراں	۴۶۲۸

بر اسپان چالاک وہاموں نورد	شعبے پر شمشیر چہار مرد	۴۶۳۹
مشہدہ مستعد از پے کارزار	بدن بال ہر یک گروہے سوار	۴۶۳۰
در آوردہ اندر سرا پر دہ سر	چو قصد الف تھاں پستہ کمر	۴۶۳۱
بدانہ خواگہ رفتہ در مستراح	الف تھاں شہیدم کہ پیش از مباح	۴۶۳۲
کہ بردے اجل لشکر آوردہ بود	یکے شستہ پیش سرا پر دہ بود	۴۶۳۳
کہ بود در قصد خونریز خاں	سرخس را پر بند آں مدیاں	۴۶۳۴
نہادند بر نیزہ اہل مشغوط	ہاں سر کہ بریدہ اشرا از غلط	۴۶۳۵
بظورید ازیں ماجرا خاص وہام	گر قصد فوج الف تھاں تمام	۴۶۳۶
شہیدیاں شغوب را وقت مباح	شہیدیم الف تھاں چو در مستراح	۴۶۳۷
سرا در صفت خان نصرت نہاد	سبک از سرا پر دہ بیرون فہاد	۴۶۳۸
بسے مرگیش داد و برکش خست	ہاں خان نصرت مر اورا ز اخت	۴۶۳۹
صفتش جملہ یکبارگی شد سوار	بزد کوس و بر بارگے شد سوار	۴۶۴۰
شکوہ شش بدہا نیو شاں کار کرد	سوئے نابکاراں نمودار کرد	۴۶۴۱
سوئے خان نصرت خراسان نصرت	الف تھاں شہیدم سالم بر رفت	۴۶۴۲
کنوں شعلہ بر کشد از میاں	بگفتند چون گشت یکجا دو تھاں	۴۶۴۳
بروز چہارم پریشاں شدند	ازاں خام کارے پیشاں شدند	۴۶۴۴
برفتند با گوی خست سلسے	ہاں یحییٰ و برق بر کرن ریسے	۴۶۴۵
بصحن رہتنبور آوردہ بود	میتزئی محمد شہ و کاہرو	۴۶۴۶
رسیدند بر شاو گیتی پناہ	الف تھاں و آں خان نصرت سپاہ	۴۶۴۷

رواں کردن ظفر خاں قاصد را با سر مرہ و دامنی
 بر شاہ مغل بدحواسے و جنبیدن مغل

تھخر خاں چو فارغ شد از بیست سال	۲۶۲۸
فرستاد بر دست او معجز سے	۲۶۲۹
عدیے بنشستہ ز ہر آدمی	۲۶۵۰
کے شاہ بنشست در ملک ہند	۲۶۵۱
گرت ہست زوری در لں مرزہ بوم	۲۶۵۲
بیاتاپو مرداں خود شہر آدریم	۲۶۵۳
وگر خود در میں کار کردی در ملک	۲۶۵۴
پہلں سرمدہ فازہ در کار کن	۲۶۵۵
پہ معجز سر خوشین رہا پو شش	۲۶۵۶
چو آں پیک بر خواجہ گشتن رسید	۲۶۵۷
پہاں لخط فرمودہ مہرہ زنت	۲۶۵۸
پہ صحرائے شینان آں کہ ہم دور	۲۶۵۹
کہ بر عزم پیکار ہند دستاں	۲۶۶۰
سوار مغل جملہ کیجا شونہ	۲۶۶۱
شہنیدم کہ دور و فر فر شو م شاں	۲۶۶۲
یکے روز فرمود شاہ مغل	۲۶۶۳
بجانبید شکر جہاں در جہاں	۲۶۶۴
بروں زرد سپاہ مغل بے شمار	۲۶۶۵
جمادہ ہمہ بر کلبہ تیر ہم	۲۶۶۶
ہمہ زشت گفتار و گندہ وہاں	۲۶۶۷
بندستی ہمہ خیر شاں دادہ روکے	۲۶۶۸
اگر صورت چو ککم ویدہ	۲۶۶۹
زمانے بروئے مغل کن نظر	۲۶۷۰
ہمہ دلق پوشان چو کیں قبا	۲۶۷۱
بہر جا کہ اقدام شاں در رسید	۲۶۷۲
بمک مغل کرد پیکے رواں	
وگر سرمدہ فازہ و چادرسے	
بنشستہ دور و کا بست کارواں	
کہ گرفت از تیغ تا آب سگند	
بروں آرشگر از لں ملک خوم	
بمیدان ہمایا دو چارے نورم	
نہ گیرد کے پیشش نامت پتنگ	
ہیسے توبہ از کار پیکار کن	
وگر بارہ در کار ہمایا کو شش	
ز پیک این حکایت سر اسر شنید	
بفرما میران شکر گفتند	
رسانید پیگان حضرت خبر	
شود ساختہ ہر یکے پہلوواں	
ہمہ ساختہ ہر ہمایا شونہ	
رہم شدہ و ملک مرد از پوم شاں	
کہ جنید سر اسر سپاہ مغل	
لوگوئی مغل شد سر اسر جہاں	
زن و مرد دور سے براسیاں سوار	
قد مہلکے شاں چوں بی پوم شوم	
اسا کیلیا کیجا اوت شاں	
چہ روی و چہ پوی و چہ پوی و چہ پوی	
در آواز اندہ شنیدہ	
چو اندر سخن آید از دسے گذر	
ہمہ شوم دست و ہمہ سبز با	
قضا خط ہیرانی آسجا کشید	

ہمد صورت خشم و نقوش گزند	ہمد پست بینی و لے مرغ بلند	۴۶۶۳
شده چشم شاں گم رخاں شاں	خرد کورگشتہ زودیدار شاں	۴۶۶۴
پیروردہ کشاں ہر یکاں زنون ٹوٹا	تن شاں زبہ بخش غم شدہ پیش	۴۶۶۵
برگردند از پہلوئے شاں کباب	نصیب از پئے آہک ہنگام خواب	۴۶۶۶
ولیکن بہ بیخمار می بندہ راں	بہر شب بدارند بیدار شاں	۴۶۶۷
سوئے ہندرانندہ گرد با گردہ	چنین قوم بے راحت و باشکوه	۴۶۶۸
بلزیدید ہر جا حصارے بہ ہند	چون فوج مغل برگزشتہ آب ہند	۴۶۶۹
بہروز حصار می شدہ با سراں	ہمد شکر کشور بولستان	۴۶۷۰
بہ پیکار بودند جا بک سوار	گرد ہے کہ در سر حسداں دیار	۴۶۷۱
زوندے براہشاں بہ شہاوت مار	بروں آمدندے زہر یکے حصار	۴۶۷۲
کربستہ ہر یک بتاراج شاں	یکے ہوز و ندے برا فوارج شاں	۴۶۷۳
گرفتے بہ نہر سوئے ہر سر فراز	بے اسپ تری وداں بک تاز	۴۶۷۴
گرفتندے آنگرہ شہر خویش	بگشتندے آنگر کہ آمد بہ پیش	۴۶۷۵
کہ یک شاد باشی تو اں صد عزیز	ازاں تا سخن اسپ ہنداں رسید	۴۶۷۶
چون خوش فوج ملا میں شنود	مشنیدم ظفر خاں بہ کرام بود	۴۶۷۷
مغل را بد حوسے گرفتہ رہے	بہ بیرون دزد کردہ شکر کے	۴۶۷۸
ظفر خاں چہ ہمد شاں کشید	چون نزدیک کرام کا فر رسید	۴۶۷۹
فرستادے مغلے بہ شاہ مغل	بر آہنگ پیکار زرد و اہل	۴۶۸۰
کہ بہ شاہ کا فر و ملک شیر مرد	بگفتا بدار بیک گیتی نورد	۴۶۸۱
ظفر خاں شیرا فلان و دیو بند	بدو گو مرانخان فیروز مستند	۴۶۸۲
چنین گفت اہل سرکش پاکباز	بسویت فرستاد اسی سر فراز	۴۶۸۳

کہ سحر بسویت فرستادہ ام	من آن شیر دل مرد آزادوام	۲۶۹۳
با پیر رسیدی بے کارزار	چراں سحر اندر دولت کردگار	۲۶۹۵
وزاں پس بروہ شہر کا ملب	نکتہ تیں مرادہ با پیر جواب	۲۶۹۶
پیداں کہ اندر ہر ایسا شویم	کہن وعدہ تاکے بہ کیجا شویم	۲۶۹۷
بتا زانچہ داری ز پیران و پور	پیا تا چہ داری ز تر زور زور	۲۶۹۸
ولے کہ تر از جسدہ بندگان	منہ بندہ شاہ ہندوستان	۲۶۹۹
بہ ہند آمدہ با سوار مغل	تومی بادشاہے دیار مغل	۲۷۰۰
بمیدان پیکار تیغے ز نیم	یا تا دود شکر بہ کیجا کسیم	۲۷۰۱
کہوشتم تا قوت دست ہست	بیکد گیر آنگہ تا نیم دست	۲۷۰۲
بسوئے کہ باشد در اں کارزار	بہ نیم تیار تری کردگار	۲۷۰۳
ترا خلق گوید بہ سدا بہن	وگر خود نیائی بہ پیکار من	۲۷۰۴
نہ زید ابا شہر یار شش ہرود	کے کوزک بستہ و عطف کرد	۲۷۰۵
بد گفت انچہ از طرف خاں شنید	چو آن پیک بر خواہ قتل ز رسید	۲۷۰۶
بہ پچہ از غصہ شاہ مغل	شدا فرودہ زان قصہ شاہ مغل	۲۷۰۷
بگفتش کہ ای پیک ہندوستان	بہ تندی بہ آوردہ آنگہ زباں	۲۷۰۸ F. ۱۲۸
بہ گوئی گای دشمن جان خویش	زاید بر وزود بر خان خویش	۲۷۰۹
بیک ہوتے ناموس تو بیکس	سادا کہ من قصد جاننت کنم	۲۷۱۰
ازیں زودریں کار کردم درنگ	و لیکن ز رسید مرا تا تو جنگ	۲۷۱۱
بہ پیکار باہر کے کم رود	شے آں کہ تا شہ مقابل شود	۲۷۱۲
کنم تیغ در بار شاہ و خزاں	من ایں باد و ملک ہندوستان	۲۷۱۳
رسا تم بہ افلاک روند و غا	بہ خاک ایں کشور تا سزا	۲۷۱۴

سرور العنولان این ہم دہر	۴۸۱۵۲۸
تراور سرافتاد گراس ہوس	۴۸۱۶
زادید سپہ راسک تڑپراں	۴۸۱۸
تو امر روز چہرے کہ گفنی بلات	۴۸۱۹
بشوز و دبا شاہ خود ہم نفس	
ز پامال اسپان کتم بے سپر	
کہ بابا بہ پیکار نماز می فرس	
بشو ممدو شاہ ہندوستان	
جو اہت دہم جملہ روز مصاف	
من اینک رسیدم بیاد ز بس	

شہیدین سلطان علاؤ الدین خیر رسیدن ملا عین و در کیمی شکر گاہ کردن

علاؤ الدین اک شاہ اختر رسید	۴۸۲۰
سران سپہ ساز اطراف خواند	۴۸۲۱
سپہ را ز زر رفتن چہرہ کرد	۴۸۲۲
بفرمود تا شکر اسباب جنگ	۴۸۲۳
سر یک دو ہفتہ سیاہ گراں	۴۸۲۴
در روز لشکر زد ہشتلی براند	۴۸۲۵
چہ نزدیک کیمی میان دو آب	۴۸۲۶
بیک سوئے آب و در سو کو خار	۴۸۲۷
گرفتہ یکے قلب گاہے سرہ	۴۸۲۸
نظر کردہ افواج خود را تمام	۴۸۲۹
چو بشنید کا فواج کا فر رسید	
دل شاہں ہی داد و زری نشانہ	
خود شش آمد و زد میاں پر بند	
مہتا کند یک بیک بے جنگ	
مہتا شد از حکم شاہ جہاں	
بزد و گوس در سمت کیمی براند	
مقامے گزیدہ شہ کا میاب	
میاں لشکر خسرو کا منگار	
پس از میمنہ گشتہ تا میسرہ	
تعیں کردہ ہر صفد سے رام مقام	

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

پوشیوں پر ہمیشہ گرفتہ قرار	بقلب سپہ خود شہر کا نگار	۲۸۳۰
کہ باشد سوئی دست راست سپاہ	ظفر خان یل رہا بہ فرمود شاہ	۲۸۳۱
گروہ ہے کہ ازان اجائے ہند	برو نامزد گردو آراستے ہند	۲۸۳۲
چہ فرسنگ کردہ زمین را ادب	سوئے دست چپ خان بھگت	۲۸۳۳
ظفر شاہ ساوہ بہ فرمان شاہ	الغنیان پشتی آن کینہ خواہ	۲۸۳۴
زیر عیش بلرزید ہر جا کہ کوہ	اگر خاں مقدم شدہ باشکوہ	۲۸۳۵
کیس کردہ چون در رہ صید شیر	بپشتی ہر صفت کراز سے دلیر	۲۸۳۶
زمین دوز کردہ سران سپاہ	پس آنگہ علیا بفرمان شاہ	۲۸۳۷
سپہ شہ آتجا سکونت بسج	ہمہ کو سہا کردہ زنجیر بیج	۲۸۳۸
تعیں کردہ آن قشر تو چہ دست	بہر فوج دو بستگان تیل بست	۲۸۳۹
کہ کس بر تلو بد درین کار زاد	ازاں زندہ پیلان شہزادہ شکار	۲۸۴۰
شدہ پیش ہر صفت کے کہ ہمار	بفرمود پس شاہ و الایسار	۲۸۴۱
گر ہم بہ فرمان فرماں رولے	کس از سر فر ازان کج بند زجانے	۲۸۴۲
سر خود نہ بیٹہ نہ پہلوئے تن	دگر خود کسے بگذر زین سخن	۲۸۴۳
بیار آستہ فوجیا ہر طرف	وزاں سو سپاہ نخل صفت ہفت	۲۸۴۴
بے افشردہ با صد قرار دسکوں	جہاں خواجہ قتلغ بقلب اندر دیا	۲۸۴۵
ابا چند سر شکر ان سرہ	جہاں جھلک اورا شدہ میسرہ	۲۸۴۶ E. 149
سوئے میمنہ ایستادی نمود	تھر توجہ کو اور شاہ بود	۲۸۴۷
زہر سو بشورید و مرد دلیر	بیک فرخوار ایستادہ دو شیر	۲۸۴۸
کشیدہ بہ طے ز طے سپاہ	یکے قطع کردہ پیشش ماہ راہ	۲۸۴۹
جوشیوں پر پھیردہ با پیل بست	دوم فرخ شاہان بہت پرست	۲۸۵۰

عہد و راہ و فرنگ آمد بہ پیش	کہیں خواہی لشکر و پوم خویش	۲۸۵۱
بغیر تماشا دریاں و شت کہیں	نظر داشتہ آسمان و زمیں	۲۸۵۲
چہ بازی نماید در اں بوم و بہ	کہ باز یگر دہسہ پار و گر	۲۸۵۳
شد آراستہ چون عین در صباغ	چو اں ہر دو موکب ز قلب جناب	۲۸۵۴
ہمہ آہیں جنگ و پولاد پوشش	دراں پس چہا را بجی تیز پوشش	۲۸۵۵
بگفتا کہ اسے شاہ دریا سپاہ	فرستاد شاہ مغل سوئے شاہ	۲۸۵۶
عجب تر کہ با ما و غا خواستی	عجب لشکر ایدر پیار استی	۲۸۵۷
چنین شاہ و لشکر بہ بند و ستاں	ندارو کے یاد اندر چہاں	۲۸۵۸
کہ آں کیانی بدیں کرد فر	گماں می برم لے شہ نامور	۲۸۵۹
کہ با شند در ہمشہ خود چو شیر	چنین آید از خسروان دلیر	۲۸۶۰
تتا بند ہرگز سر از کارزار	اگر شہزاد آید در اں مرغزار	۲۸۶۱
بہ مقدار مقدر در نامے برند	کیے حکمہ بر قصد او آؤر کند	۲۸۶۲
دل ما زیں باب و حبت و حبت	کنوں از گومارایکے آرزوست	۲۸۶۳
کیا آند سوئے سیمین و یار	کہ چند است دریں ملک جہڑہ یار	۲۸۶۴
کہ باشند یک لفظ و حبت و سوئے	ہاں چہا را بجی مارا بلوے	۲۸۶۵
ہمہ سرکشانرا بہر سندن نام	بگردند و بینند لشکر تمام	۲۸۶۶
ہمیں است عوم شہ سرفراز	دراں پس بریں سوئی گردند باز	۲۸۶۷
شندیاں حکایت از اں چہا ہر دو	چو شاہ چو اں بخت و دستم بند	۲۸۶۸
شمارند از نیزہ دتا ذہل	بفرمودتا اکیان مغل	۲۸۶۹
سر سر سرانرا بہر سندن نام	بگردند اطراف لشکر تمام	۲۸۷۰
بگردند جہا جملہ بندش ز بند	کے کو بدیشاں رساند گزند	۲۸۷۱
سر سر شہیدہ سر بار و ہر دو	ستادہ سران سپہ از دو سو	۲۸۷۲

یکے سرفراز و در چندان سپاہ	۲۸۵۳
ہاں البھان مغفل کیسیر	۲۸۵۴
سوئے لشکر نویش گشتند باز	۲۸۵۵
دراں تجربہ ہم آید بہ پیش	۲۸۵۶
وزاں سو پر آمد ز ہر سوخ و دشمن	۲۸۵۷
زود مہرہ و طاہرین چنگِ مغل	۲۸۵۸
یکے حملہ آور دوخاں کیسیر	۲۸۵۹
ازاں جملہ کیسیر چناں راندیشاں	۲۸۶۰
تھر چوں نظر کرداں چیرگی	۲۸۶۱
شہنیدم ہی خواست کہ پیم چناں	۲۸۶۲
بمخندیدہ از جا بہ فرمانِ شاہ	
بدیدند چوں بیستہ کیسیر	
کہ از اں جو ہنگام سستی گرا از	
سراسر بہر دند بر شاہ نویش	
در آمد ازاں شور و غوغا بہ پیش	
دیں سوی شہ باد کوں دہل	
کہ بود است پور ظفر خان شیر	
کہ مقدور پیکار کم ماندیشاں	
گذر کرد در پیشم او تیرگی	
گذر د زمین د تباہد اعناں	

در ذکر مصاف کیلی گوید

بذنبال ادخان آفاق گیر	۲۸۸۳
دراں حال ہوئے ز فوجِ مغل	۲۸۸۴
ہاں جھلک از جانب کیسیر	۲۸۸۵
ظفر خان سپرد رنبا گوش بست	۲۸۸۶
بہ پیمید آں خان کہ تسلیم گیر	۲۸۸۷
مغل چوں شد از چیرگی پیشتر	۲۸۸۸
کہ فوجِ مغل چہرہ شد صفت پیم	۲۸۸۹
نماند اندرین حرب کہ فرستے	۲۸۹۰
کنوں نیست مقدور مردان کار	۲۸۹۱
بگفت این خیم کشید از پیام	۲۸۹۲
یکے حملہ آور دوخاں کیسیر	۲۸۹۳
جو جھلک چہیں چیرہ دستی بدید	۲۸۹۴
ہمی کرد طوفاں ز باران تیر	
بر آمد کہ شد محو بانگِ دہل	
بفوجِ ظفر خان بزد کیسیر	
ابا چند جنگ آور چہرہ دست	
مغل را بجا داشت از زخم تیر	
بدل گفت آں خان فیروز ز فر	
در آمد بہ پیکار از ہر طرف	
ہنوزم نیامد شہر خصمتے	
کہ با شہنڈر گفتہ شہر یاد	
بہر انگیخت پیران کیتی خرام	
کہ شد دشمن چہرہ از جھلک سیر	
عناں را سوئے تشکر خود کشید	

بہ نیاں ادھان سہلہ گر	۴۸۹۵
بغل را بہ تھیں میں شد پسر	۴۸۹۶
میں نیدم کراں و لہا و جوت	۴۸۹۷
تہہ مغل ہم بہ آقبال ہماں	۴۸۹۸
دو لہید چوں چہ فرنگ ہماں	۴۸۹۹
چہ را ست خود کردہ آنگہ نگاہ	۴۹۰۰
نہا تہی بدل گفت آن خان اد	۴۹۰۱
بگرد زہر سوئی کے فوج باز	۴۹۰۲
مباد از تا نیز چشم حسد	۴۹۰۳
بگفت ایں و بند قبا تنگ کرد	۴۹۰۴
ہی آبد آن خان گردن فر از	۴۹۰۵
یہے تو سے از کا فران کہن	۴۹۰۶
کہ چوں لشکر مندواں بشکنیم	۴۹۰۷
گر نزاں سوئی شہر خود سر نہند	۴۹۰۸
بر آریم ما زیں کہیں گاہ سر	۴۹۰۹
میں نیدم سوار مغل وہ ہزار	۴۹۱۰
ہی رفت و میکشت پس ماندہ را	
چہ بر قلب کا فر و سشس کیر	
سہا و مغل جلد بنمود پشت	
پرستہ اسیران ہندوستان	
بہ پیچیدہ در قلب گاہی ہماں	
تنگ دید بار این خود سپاہ	
نباید کند خویش را خصم باو	
بیار وہ بہ افواج ماترک تاز	
فرہ کردہ جنگے گزند سے رسد	
سوئے لشکر خویش آہنگ کرد	
فرہ کردہ جنگے ہی گشت باز	
کہیں گاہ کردہ بدوری کے غلہ بن	
علہا سے شاں رہہ خاک افکنیم	
سرا شیمہ چوں سر باید رہند	
بگیریم و بندیم شاں بے خطر	
سرتشاں شدہ ترخی خاکسار	

نوٹ کی شرح کے لئے ضمیرہ ملاحظہ ہو۔

گر نیندگان را گرفتند راه	کین کردہ اندر زہ سخت گاہ	۲۹۱۱
گر نیاں نہادند سر بر طرف	چو شکست فوج مغل صحت چہ	۲۹۱۲
گر کبستہ بر ساز کین بودہ اند	گر وہے کہ اندر کینیں بودہ اند	۲۹۱۳
رسیدند از بیم تاہ ارج خویش	شنیدند چون حال فوج خویش	۲۹۱۴
ظفر خان شنیدم کہ چون بازگشت	نہادند سر سوسے صحرا و دشت	۲۹۱۵
کہ بہر نوز امامد رشتش زادہ بود	در اں دشت تو سخوارافتادہ بود	۲۹۱۶
بدیدند گردے بر آمد ز دور	ہماں کافران غریب غرور	۲۹۱۷
پدید آمدہ مستعد نیر و	پس آنکہ یکے فوج ازاں تیرہ گور	۲۹۱۸
زمین را سرے کو ذیہ تا دو میل	خراندہ پیشش یکے فوج پہل	۲۹۱۹
نہ پدماندہ کس جز سوار سے ہزار	شنیدم کہ بر خاں پس از کارزار	۲۹۲۰

شہادت یافتن ظفر خان علیہ الرحمۃ والغفران

بگفت آبدار و عشاں پر کشید	ظفر خاں چو فوج ملا عین بدید	۲۹۲۱
جسے داد کردان بے باک را	طلب کرد مردان چالاک را	۲۹۲۲
چو عشاں یغاں سا نخوردہ گزار	چو عثمان آخر بک سر فراز	۲۹۲۳
براندے ز خون مغل رود نیل	علی شاہ رانا کہ پر پشت پیل	۲۹۲۴
کہ بودند باخان شہزہ شکار	وگر سر فرازان چاہک سوار	۲۹۲۵
چہ تدبیر باید درین حرب گاہ	بدیشاں بگفت اکیسراں سپاہ	۲۹۲۶
چہ رو پیش صفدار عالم بریم	ازین فوج کافراں بگذریم	۲۹۲۷
کجا ایک ہزار و کجا دہ ہزار	وراید و نکتہ پیسم در کارزار	۲۹۲۸
دو گرگ از پس و پیش پیش آمدہ است	عجب کار مارا بہ پیش آمدہ است	۲۹۲۹

کنیم انچہ گویند مردان کار	۲۹۳۰
بگفتند کا سے خان فزندہ تن	۲۹۳۱
زما ہی رسیدیں خبر تباہ ماہ	۲۹۳۲
کہ شہ را بہرست و دو چشم است چار	۲۹۳۳
خروشید و جو شید چوں اہرمن	۲۹۳۴
ندانید فرستے ز سر تباہ پاسے	۲۹۳۵
بباید نمودن یکے دست برد	۲۹۳۶
کنم ختم در ملک ہندوستان	۲۹۳۷
بماند کبک شہناہسا یادگار	۲۹۳۸
وفائے نماید بہنگام جنگ	۲۹۳۹
بود نقش تاشش بہ مہر و وقار	۲۹۴۰
نہبتہ است شانرا کے دست و پاسے	۲۹۴۱
سلامت ہمیں دم بگردند باز	۲۹۴۲
شہید نگفتند در یک زبان	۲۹۴۳
بہ پیشت سر خود بجاگ اقلیم	۲۹۴۴
اگر خاں فرستد در آتش رویم	۲۹۴۵
بستند عہد سو دریاں نول گاہ	۲۹۴۶
نشانہ زمین دور یکسر کنند	۲۹۴۷
بطلب سپہ خود جو مردان ستاد	۲۹۴۸
یکے دریں شہیکے دریسار	۲۹۴۹
مقدم شدہ اندراں قال و قیل	۲۹۵۰
ابا سر فرازان ثابتہ کاب	۲۹۵۱
یکے دائرہ گرد شاں بر کشید	۲۹۵۲
بگردش منل ہجو پیر چین خار	۲۹۵۳
چوپیرا من گرد بنے دور غسل	۲۹۵۴
در عطف غیر سے نہ در کار زار	۲۹۳۰
گروہے ز اصحاب آں اکھن	۲۹۳۱
شکستی سر اسر منغل را سپاہ	۲۹۳۲
کنوں عطف شایان تراز کار زار	۲۹۳۳
چوزاں قوم لیشن خاں میں سخن	۲۹۳۴
بگفتا کہ اے قوم آشفندہ را سے	۲۹۳۵
ہمہ حال چوں جاں بباید سپرو	۲۹۳۶
من امر وزاید پر چو نام آوراں	۲۹۳۷
دہم جنگے ایدر کہ در روزگار	۲۹۳۸
کرازے کہ باادریں وقت تنگ	۲۹۳۹
ہوہست ہمراہ اہل خزا	۲۹۴۰
گروہے کہ دارند بر عطف لکے	۲۹۴۱
سپہ تا نکر دست بر جنگ ساز	۲۹۴۲
سراں چونکہ ایں قعدہ ز لفظ خاں	۲۹۴۳
کہ تا جاں بود جاں سپاری کنیم	۲۹۴۴
بفرمان خاں جملہ رضی شویم	۲۹۴۵
چو خاں دید با او سران سپاہ	۲۹۴۶
بفرمود تا طبل جنگی ز سنند	۲۹۴۷
ہماں مرد شیر ز قلن خاں داد	۲۹۴۸
دو عثمان گوید ہر یکے اختیار	۲۹۴۹
علی شاہ راند ابا فوج پسیل	۲۹۵۰
وزاں سوئے ترغی در آمد شتاب	۲۹۵۱
سواران ہندی چو اندک بدید	۲۹۵۲
سپاہ و ظفر خاں چو یک لالہ زار	۲۹۵۳
چو خاں دید ہر چار جانب منغل	۲۹۵۴

ہنگامہ سخت آنکہ غمخاں ہوں	۲۹۵۵
زباں تیراں سر سرکشاں	۲۹۵۶
چو زماں قلب آملج داری گدشت	۲۹۵۷
از دل رفتن و آمدن خان میں	۲۹۵۸
وزماں پس یکے کھنڈہ نصرت نہاد	۲۹۵۹
مغل را صفت میمنہ بر گرفت	۲۹۶۰
ہماں ژندہ پیلان پولا دپوش	۲۹۶۱
زہر حملہ کاوردراں شہر ز	۲۹۶۲
بہر سو کہ بر گرد بگشت شاں	۲۹۶۳
مغل گشتہ شدیچہ از وہ ہزار	۲۹۶۴
سوار و ولایت ماندہ بر خان براد	۲۹۶۵
چو ترخی چناں چہرہ دستی پدید	۲۹۶۶
سراں سیاہ مغل را بگفت	۲۹۶۷
ہمی گفت کای زیر دست پکا	۲۹۶۸
نیاید ز غار تکران کارزار	۲۹۶۹
سوار سے صدا ز ملک ہندوں	۲۹۷۰
بہر سو کہ رخ کرد تاراج کرد	۲۹۷۱
بے را گرفت و بے را بگشت	۲۹۷۲
بریں نوع اچوست پیاں خام	۲۹۷۳
چو شکر ترخی بے ناسزا	۲۹۷۴
ہنگامہ سخت ازہ شمتاں بوئیوں	
یکے رخنہ انداخت بد قلب شاں	
سوئی میہ شاں سیک بازگشت	
دو فوج مغل را فکندہ خلل	
دگر بارہ در فوج ایشان قتاد	
فلک ماندہ زماں چہرگی بر شکفت	
بر آوردہ ہر دم زمستی خروش	
سپاہ مغل شد بے بے سپر	
ہمی کشت می خست و می بست شاں	
ز شمشیر خان ملا عین شکار	
دگر حملہ بر حملہ سر نہساد	
زبان ملاست بہ پیاں کشید	
بہ تندی حدیثی کہ کس کم بسفت	
بجز در غنیمت نہاد پیر اسے	
ہمہ عاجز آیتد ہنگام کار	
قتادہ میان سپاہی گراں	
ز افواج آیتد بر آورد کرد	
ندیدہ ز افواج ماجز کہ پشت	
مگر گشتہ گردید پیر تمام	
شنیدند گشتند حملہ گرا	

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

بے مہرہ و طامس ہر سوز و ند	تماہی بیکبارگی ہو زود ند	۲۹۷۵
ہم خاکساراں ششستہ بباد	زہر سوسے خود را بگردن دیاد	۲۹۷۶
چو بر گردنہ فوج مسیاریگان	یکے حلقہ کر دند بر گردو خاں	۲۹۷۷
بیکبارگی جملہ بز کو فگتند	دزاں پس زہر سوہر آشوقفتند	۲۹۷۸
صفت ہند شد چوں بہ سیدان ہند	در آمد سوارہ مسلسل بہر طوت	۲۹۷۹
ہر اسے بخوردند از اں ہائے ہند	زلمتے سپر ہا کشیدہ برد	۲۹۸۰
مغل را چو باز بھیچہ پنداشتند	بہ ترکش یکے تیر تادا ششتند	۲۹۸۱
بروندند ستر درزاں دار و گیر	دو سٹہ بار فوج مغل را بہ تیر	۲۹۸۲
گر تیرے ہشیران سرکش نہاند	ہم آفریو تیرے بہ ترکش نہاند	۲۹۸۳
دو اسے بگردند بر روزگار	گر فگتند مر تیکد گر را کستار	۲۹۸۴
مغل را بہ ہشیر سر کو فگتند	بگفتند تکلیف دہ بر کو فگتند	۲۹۸۵
یسے تیغ بازو درزاں کارزار	ظفر خاں ہاں سرکش نامدار	۲۹۸۶
کہ بر خست از شست تقدیر صفا	ہم آخر یکے تیر ہوشن شگفت	۲۹۸۷
زہد و دخت سر سوئی دیگر کشید	ہاں تیر و سینیہ خاں رسید	۲۹۸۸
بہ غلطیہ از رخس گیتی نور د	چو شد دست زخم آں سر از مرد	۲۹۸۹
بر آمدن گیتی یکے ہائے ہائے	بنفتاد بر خاک از اں باد پاسے	۲۹۹۰
فلک قرطہ نیل در سر فگتند	زمرگش زمین خاک بر سر فگتند	۲۹۹۱
زہر سو مغل سوئی شاں رخس را ند	چو در فوج ہند و ستاں سر نہاند	۲۹۹۲
دو صد تیغ بر ہر ہر بری قتاد	دو صد شست بر ہر ہر ہر کشتاد	۲۹۹۳

نوٹ کی تشریح کیلئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

نیاید پروں زندہ ہذاں کارزار	شہیدیم کیے زماں فراواں سوار	۴۹۹۴۸۱۵۳
بیضادسی پسیل حملہ گرا	زفیلان صفدر دریاں جنگ جا	۴۹۹۵
طلب کرد سر ہاتھی اہل سپاہ	شہیدیم مغل چوں دریاں جولاہ	۴۹۹۶
بریدند سر سیدہ بشکا فتنہ	تن خان کھنڈار دریا فتنہ	۴۹۹۷
برو بود سو کے بر آوردہ سر	کشیدند از سیدہ خاں جگر	۴۹۹۸
کشیدہ ز خرطوم تا دم دوواں	دوسہ پسیل را ترخی بدسگال	۴۹۹۹
بتختہ برداں سگ فتنہ کیش	ہمیں وہاں ہر دو بر شاہ نوش	۵۰۰۰
کہ رستم سفر کرد ازین مفتواں	پوشید صفدر ہندوستان	۵۰۰۱
دگر روزی ہنگام بانگ خروس	زمرگش بسے کرد خسر و نسوس	۵۰۰۲
چو سیارہ برگرد ماہ آمدند	سمران سپہ پیش شاہ آمدند	۵۰۰۳
کہ لے شاہ میہوں فن کاراں	بگفتند بعد از دعا یک زباں	۵۰۰۴
ضمیرت بہر باب مشکل کشامی	ترا داد حق ملک و تدبیر رائے	۵۰۰۵
سپاہ ترا سر بسردل فتاد	زمرگ ظفر خان رستم ترا داد	۵۰۰۶
براہنگ پیکار دمساز گشت	سپاہ مغل چہ شد باز گشت	۵۰۰۷
زید برود در پناہ و حصار	پہ پیند اگر مصلحت شہر پناہ	۵۰۰۸
کہ شکر قومی دل بود در پناہ	وہ بعد ازین جنگ در تخت گاہ	۵۰۰۹
بگفتا کہ اسے خام سر شکران	چو این قصہ شنید شاہ از سراں	۵۰۱۰
زمین گرمستہ گزارند باز	نشاں رانٹا بد کہ در ترک و تاز	۵۰۱۱
ز فرمان مال گشت و عجلت نمود	اگر وہی گروستہ کہ خود ملے بود	۵۰۱۲
ازین نکتہ بگذر مضمی ما مضمی	بکیفر رسانید شاہ را قصا	۵۰۱۳
دگر بانگ کوس و خودش دل	کنوں باو اینجا و نوج مغل	۵۰۱۴
مرا یاری اندر دغس کم وہ	سپاہم اگر سر بہستی نہد	۵۰۱۵

نوٹ کی تشریح کیلئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

درستے دیاں تو درخو بیگاہ	بیک تن منہد تیراں سپاہ	۵۰۱۶
از سنانہ منہم بجز پیشتر	گر آرد بہ من زور ہر سو خطہ	۵۰۱۷
تتا تو اندرین گفت ای کامیاب	ہاں لختہ یکے بنیاد پست تاب	۵۰۱۸
ہمی آید ایک ز اطراف دشت	سپاہ مغل سر بسر بازگشت	۵۰۱۹
چہ از جانب چہ بہ از سوئی راست	در آستانہ این قلعہ گرفتے بجاست	۵۰۲۰
صلیف ہند شد ساختہ بر نبرد	چو صف ملا عین خودار کرد	۵۰۲۱
بگردند بار دیگر شد درست	جہاں تعبہ کاں پرور تختت	۵۰۲۲
شادند گردنکشاں رو رہے	شد انورج آرمستہ ہر دو سوی	۵۰۲۳
فرستاد اگر خان کشور خدیو	شہ ہند جاتے ظفر خان نیو	۵۰۲۴
ز فوجش فراواں مغل کم شدہ	وزاں سوئی ترمی مقدم شدہ	۵۰۲۵
چو جوش آمدہ خون بہر شیر مرد	دوشکر ستادہ بدشت نبرد	۵۰۲۶
سوتے حرلیقاں نہادہ نظر	زہر سوئے مردان پر خاشاک	۵۰۲۷
کسے در رسد ساعت کارزار	چہد ہر کشاں ماندہ در انتظار	۵۰۲۸
نظر بر رخ یکد گردا شستہ	سوئی یکد گر چشم بگما شستہ	۵۰۲۹
ستادند تا شام ہر دو سپاہ	دراں روز زانرا اول صبح بگاہ	۵۰۳۰
گر وہی دوا احد کیلی گذشت	چو شب شد سپاہ مغل بازگشت	۵۰۳۱
فرور سخت زرشاہ سپارگان	دگر روز کرد امن آسماں	۵۰۳۲ Flap
شہ ہند ہم کرد شکر سوار	سپاہ مغل باز شد آشکار	۵۰۳۳

نوٹ کی تشریح کیلئے دیکھو لائحہ ہو۔

کسے کم دتا و سخت از مرد سولے	ستاوند بار دیگر و بروی	۵۰۳۲
گر فتنہ در پیش رتے در از	چو شب شد ملائیں ہشتند باز	۵۰۳۵
شایبہ بر فتنہ وہ میل پیش	بگرداند آہنگ الیکم پیش	۵۰۳۶
کہ باد خزاں رفت ازیں بوستان	چو شنیہ صفدار ہندوستان	۵۰۳۷
سگانتہ ہنگام پیکار کیں	بدل گفت کال قوم ناپاک دین	۵۰۳۸
بدنہال سگ خاصہ وقت فراہ	ز رفت شیران شمر زہ شکار	۵۰۳۹
نہ مند خود مند خسار شاں	دگر آگہ شوم است ویدار شاں	۵۰۴۰
کہ ہرگز زرخ شاں نہ بنم دگر	فتوحے نہ بنم ازیں پیشتر	۵۰۴۱
سوئی شہر خود شد عزیمت گراے	دزاں پس سے گفت شکر خدای	۵۰۴۲
ز عشق شگفتہ دل ہر کسے	پہ شہر آند دگر شادی سے	۵۰۴۳
کسے مرد گانز انہی کرد یاد	ہمہ شہر زان خرمی گشت شاد	۵۰۴۴
بود کس از عیب خود شاوہاں	چنین است آئین اہل زماں	۵۰۴۵
چناں کس نگرید کہ از درد خویش	اگر صد برادر بہ میرد بہ پیش	۵۰۴۶
دل خستہ را خرمی کم بود	اگر خود جہاں جملہ خرم بود	۵۰۴۷
براں گونہ گر یک شہد در دوسر	ولے کم بسوزد ز مرگ پدر	۵۰۴۸
نیارد کسش یاد تا نفع صورت	عہ زبے کہ از دیدہ افتاد دور	۵۰۴۹
سخن اندراں فقہ افتد سے	مگر آنگہ گوید حکایت کسے	۵۰۵۰
طنیل حکایت نفیر سے ز نند	دراں قصہ ناگاہ یاد پیش کنند	۵۰۵۱
سرفتنہ را باز یاد آورند	جہاں محفظہ از یاد او بگذرند	۵۰۵۲

نوٹ کی تشریح کیلئے ضمیرہ ملاحظہ ہو۔

وے مذہب عاشقان و گہرا گستا	دریں قصہ عالم تکلم و دوست	۵۰۵۳
زباں کم کشائید بے کام دوست	حکایت نگویں بے نام دوست	۵۰۵۴
کہ فارق بنائشند در صبح و شام	چنان مست باشند صبح و شام	۵۰۵۵
بگویند ہر لحظہ با صد خردش	وگر کیم آسند تا کہ بوشش	۵۰۵۶
کیے جوہر در جام کن زباں شراب	بیاسا قیاس عقل با کن خواب	۵۰۵۷
ازاں جوہر جانہا میرزد مدام	کہ بروی بود دوست مے گر حرام	۵۰۵۸

عزیمت کردن النعمان در حضور و فیروزی یافتن او

پوشد فارغ از فضل پروردگار	ز تشویش کافر شہ روزگار	۵۰۵۹
براندازد با خیل و اتباع خویش	بگفتا کہ ہر کس با عقل خویش	۵۰۶۰
کہ شہر زوش گشت نامش جدید	النعمان بہ بھان چو شکر کشید	۵۰۶۱
ہمی داد مرا کیاں جائے بوم	ہمی تاخت اطراف آن ہرز بوم	۵۰۶۲
کہ با او بہ کجرات عذر سے بگرد	چو بشنید کاں ہر دو بخدار مرد	۵۰۶۳
ہمی باشد آنجا سکوئت پذیر	بہ پوست ہر دو ہراسے ہمیر	۵۰۶۴
کہ زود آید آں ہر دو دشمن بہت	النعمان دریں در کار بہت بہت	۵۰۶۵
بستش کیے قصہ و پذیر	فرستاد پیگے بہ راسے ہمیر	۵۰۶۶

نامہ فرستادن النعمان بہ راسے ہمیر و مشورت

کردن ہمیر با وزیران خویش

کے خط براں ہندو کے نامدار	ہشتہاں نام پر دستکار	۵۰۶۶
تو مارا کیے ہستی از دوستاں	کہ لے سدا بیان ہندوستان	۵۰۶۸
چرا دشمن دوست را پروری	چرا باشد از دوستی بگری	۵۰۶۹
کہ چاہے بکنند در راہ من	شنیدم کہ اں برودند خواہ من	۵۰۷۰
کہ نہتند خدار بلغاک جو	قیمت می نمود شمشیر و کاہر و	۵۰۷۱
مقیم اند در خدمت او ہوز	خویدند بر لے کشور فروز	۵۰۷۲
ہم آخو نہ کردند با من وفا	ز نامم گرفتند نشو و نما	۵۰۷۳
کہ ہوارہ ز بہار خوار می کنند	ترکے چین قوم پاری کنند	۵۰۷۴
کہ شد مہر و کین خدم ہم پستی	بکش دشمن نام از دوستی	۵۰۷۵
باید شومی ساختہ بہر جنگ	و گر خود دریں کار کردی دنگ	۵۰۷۶
طلب کرد ہر جا کہ دانا شمشیر	چو ایں قصہ خوانند پیش ہمیر	۵۰۷۷
بگرو و طلب کردند ہر کار	ہمیں راز بر لے شان شکار	۵۰۷۸
بگفتند کاسے را تو فرخندہ لے	مشیران اول بعد مدح و دعائے	۵۰۷۹
کہ امروز گیتی بہ فرمان شان ست	تو دانی کہ با ترک کینہ زیاں ست	۵۰۸۰
بترکان مخالف ستوتا تو اں	گرت ہست مطلوب از خان ماں	۵۰۸۱
کہ کردند با اہل نعمت جفا	بذہ اں دوم و ستم گارہ را	۵۰۸۲
بود فتنہ انگیز و آفت نماہے	چو ایں لے اور لے فرخندہ لے	۵۰۸۳
بگفتا کہ پسند دایں لے مرد	ہمیراں حکایت چو در گوش کرد	۵۰۸۴
نیاید بر پیشاں فلک نیز دست	گروہے کہ در سایہ من نشست	۵۰۸۵

نوٹ کی تشریح کیلئے ممبر ملاحظہ فرمائیے۔

۵۰۸۶	اگر ہر کجا ترک پیدا شود	بقصد دریں حصن یکجا شود
۵۰۸۷	یقین تا بکنید رنگے در تم	پناہندگانرا سو نیت کتم
۵۰۸۸	وگر خود دل خود بہستی نہم	نیاہندہ را دست دشمن دہم
۵۰۸۹	برستی برم نام ازیں روزگار	کہ خواند مرا بعد ازیں ہر دیار

جواب نامہ بنشترن رائے ہمنیر برالغخاں

۵۰۹۰	وزاں پس بگفتا کہ ہندی دہر	کیے نقش دیبا ز بند بر حریر
۵۰۹۱	توید پس از نام نردان پاک	حدیثے بران سرور خشتناک
۵۰۹۲	کہ خانا مرا نیست کہیں باکے	گرم ہال فرزد ست دلشکر کیے
۵۰۹۳	ولیکن دوسہ ترک ازیم جاں	پناہندہ آمد بدار الا ماں
۵۰۹۴	چہ گوید دریں باب خان کریم	تواں دادشاں را بہ دست عویم
۵۰۹۵	چینیستی از خط ہمت بردست	گذر زیں حکایت کہ ناخوش فرزندت
۵۰۹۶	وگر خود خصومت کنی زیں جواب	بہ تندی کشتی لشکر ایدر شتاب
۵۰۹۷	مرا ہم سپاہست پروں از شمار	وگر بر تراز چرخ دارم حصار
۵۰۹۸	بیاز و دگر ریلے داری بہ جنگ	نشاید دریں باب کردن درنگ
۵۰۹۹	چو پیشین لغخاں دیران ہند	سخاوندند آن نامہ تا پسند

نوٹ کی تشریح کیلئے ہمنیر ملاحظہ ہو۔

ذکر محضر کردن النعمان ز تھنبور را

بفرمودن خاں تاتیرہ ز نند	۵۱۰۰
یکایک بروں آمد از شہر نو	۵۱۰۱
برائید در جانب ز تھنبور	۵۱۰۲
شتاباں ہی رائد ان مسرفان	۵۱۰۳ تا ۵۱۰۴
چو لشکر درآمد بہ نزد حصار	۵۱۰۴
یکے کوہ دیدند عالی نشان	۵۱۰۵
پرندہ چو بالائے او بگذرد	۵۱۰۶
چو منے باو جیش دمی برزند	۵۱۰۶
سپہ ماند در زیر آن خار و سنگ	۵۱۰۸
چو بگذشت ازین ماجرا چند گاہ	۵۱۰۹
بشداد آگاہی از حال خویش	۵۱۱۰
دگر بازگروم ز در حصار	۵۱۱۱
دگر مانم ای در دگر یک دو ماہ	۵۱۱۲
بیاید یہ جفلت شے خون ز نند	۵۱۱۳
نہ بنیم گریزے دریں کاروبار	۵۱۱۴
مران سپہ ساز لشکر کنند	
بفرمود باطلو ہر سوشس رود	
رسانید کرد از نثر می تا بہ نور	
چو در پیشہ ششیر کہنہ کران	
بزد خیمہ در دامن کوہ ہسار	
کہ تینشش شدہ ہمسار سماں	
رداں نسر طایر در لب لشکر	
برو جنگ نسرین یکسر زند	
نہ در راہ آویزنی رودی جنگ	
نوندے دو انید خاں سوئی شاہ	
کہ گرگ از پس وچا ہم آمد بہ پیش	
بدر گاہ خسرو شوم شرمسار	
ہی جمع کردوز چند و سپاہ	
چنین لشکر چہرہ را بشکنند	
مگر آنچه فرماں دہد شہر بار	

عزیمت سلطان علاؤ الدین بہ قصد

ز تھنبور و فیروزی یافتن

شاہ احوال از دومی ہر اسر شہید	اللائع التعلیج ہر ہوشہ رسید	۵۱۱۵
یکے بار گاسے تہت ز من	یگفتا کہ طبل عزیمت ز من	۵۱۱۶
بزو خیمہ بیروں بقصد ہمیر	شہیدم خوداں شاہ دشمن خیمیر	۵۱۱۶
جہاں در رکابش سر اسر ماند	تہت دوگز روز شکر براند	۵۱۱۸
التغیاں بیابوسی شد در رسید	ہمی رفت تا سر بجاہین کشید	۵۱۱۹
خبر داد شہ راز حال سپاہ	یکے مرسلہ کرد پاپوس شاہ	۵۱۲۰
رواں شد ز عالم بروی نبرو	ہماں خان نصرت یل خبر مرد	۵۱۲۱
قتاوند چندے سراں بوز رنگ	اگر ہمدراں وقت در روز جنگ	۵۱۲۲
سپہ راند بقصد حصن ہمیر	دگر روز خسرو بقصد دار دگیر	۵۱۲۳
ہمی کرد ہر روز شب کار زان	سپہ خیمہ زد دگر دگر حصار	۵۱۲۴
آنکے تعین گشتہ بر سر کے	نہاوند سر سوئے سفیناں بسے	۵۱۲۵
رسانیدہ ہر کنکرے راگزاند	یستہ بہ سوئے گریج پلند	۵۱۲۶
چو پھیدہ در پیشہ خود چو شیر	ہماں راے ہند ہمیر دلیر	۵۱۲۶
بتدیر نفسش بسے ہوشیار	چراں حیلہ کز ترک شد آشکار	۵۱۲۸
چو چوب و نجاشا کش اپنا شہید	اگر دست بر خندتے داشتند	۵۱۲۹
جہاں شب بہ نفسش ہی سوختند	ہمی ہندواں آتش افروختند	۵۱۳۰
گراں ترازیاں سنگے آید پروں	ز غصباں اگر رفت سنگے دروں	۵۱۳۱
فرستاد بروی فریب و نشوں	شہیدم سلا فر از عالم فروں	۵۱۳۲
پہ شہ جزئیہ باعز ہماں دہند	کہ نوئے سراندہ اطاعت ہند	۵۱۳۳
بفرمان خسرو بہ بستہ کمر	بیک لحظہ آں ہندوی سخت نمر	۵۱۳۴

نیفتا و نقصانے اندر حصار	بہ یک سال کمال دریاں رونگا	۵۱۳۵
سہے یافت بر فتح حصن بلند	دناں پس سرافراز غرور مند	۵۱۳۶
کہ عاجز شدہ لٹائے از دفع آں	یکے حیلہ اکیخت شاہ و جہاں	۵۱۳۷
زدوق کہن جامہ و حرم ختام	بفرمود تا اہل لشکر تمام	۵۱۳۸
بیک خندتے روز و شب فلکند	خریطہ بدوزند در گل گشتند	۵۱۳۹
ہمی جنگ کردند بیگاہ و گاہ	چو پرگشت خندق یلان سپاہ	۵۱۴۰
بہر جانبے جو خون می گذشت	بیسے سردراں حصن پامال گشت	۵۱۴۱
بہ بستند رہ مندواں از شراد	چمدہ شد کہ لشکر رود پر حصار	۵۱۴۲
تمامی بہ بیگائے کردند و پس	بہر جا کہ بود است خاک و خس	۵۱۴۳
دورہ ہفتہ ز اں حیلے نے عم شدند	دراں رہ فلکندند و آتش زدند	۵۱۴۴
بحصن اندروں جو مشقت بنامد	ہم آفر چو جائے مرست بنامد	۵۱۴۵
سید چہرہ شد جان بند و فساد	معاشر و غلغلہ مر بقصائل نہاد	۵۱۴۶
بر آمد ز ہر گنگر و ز نغیر	یکے جو ہرے کردے کے ہمیر	۵۱۴۷
ہمہ خرمان حرم را بسوخت	یکے آتے در حرم پر فروخت	۵۱۴۸
ہمہ خانماں کرد بر خود سپند	نقائیس تمامی در آتش فلکند	۵۱۴۹
بداں تا سرشس چوں بہر دہل	پس آننگہ سر خویشس را کرد گل	۵۱۵۰
نیابد کسے بر سرشس دستا رس	نگر و دستا آویز کس	۵۱۵۱
و داسے ہی کرد ہر مرد را	طلب کرد اہل صحاب تا در و را	۵۱۵۲
تباہید و یوار و در زار زار	غریبے بر آمد درون حصار	۵۱۵۳

پیکارگی از جہاں رخت بست	پس آنکہ پیکار کے ہر شہت	۵۱۵۴
کمر بستہ در پیش آں نامجو	قیزی محمد شہ و کا سجدو	۵۱۵۵
دشکر بر آمد ز ہر سو نغیر	بروں آمد از حصن لائے ہمیر	۵۱۵۶
ہمہ تاج در مع و خور کشتاں	و دیدند از ہر طرف سر کشتاں	۵۱۵۷
بسے خون شائز اہمی رنجست	یکایک بہ ہند دور آویختند	۵۱۵۸
پیشک خود را بسیار اسجہ	گروہے ز جان و جہاں خاستہ	۵۱۵۹
بسکے فزوں خوردہ خون جگر	گروہے دگر بستہ در کس کمر	۵۱۶۰
بسے خون یکدیگر آمیختند	بسے خواب در اں جگر بگر رنجند	۵۱۶۱
بدنداں ہمیں پوست بد خواہ کند	کے را بعد کشتہ بند و ز بند	۵۱۶۲
کے را بندہ بسے پانچ تیغے روں	تکے در پئے خصم پیروں	۵۱۶۳
ز آشفتگی کردہ در جنگ بسکے	کے کشتہ در نزاع چلا کرے	۵۱۶۴
زودہ بر عدد و تاو کے ہوشگاف	تکے خوردہ شمشیر پہلو شگاف	۵۱۶۵
خصومت کناں جی سیر دنیاں	نگردند کم تاو سے بود شاں	۵۱۶۶
ز خلیش کسے زندہ نامد اسیر	ہم آخر بیفتاد راے ہمیر	۵۱۶۷
وزاں پس بر آمدند ز انجا سماہ	ہمہ جاں سیر و ند در جوب گاہ	۵۱۶۸
علماہائے اسلام بالا گرفت	گرفتند آں قلعہ را تا گرفت	۵۱۶۹
دل ہندواں و زخم جاں قتاد	چو آں حصن بر دست ترکاں قتاد	۵۱۷۰
و زخم کشتہ کشور کشایان ہند	بنا تم نشستند رایان ہند	۵۱۷۱
چو مفتوح شد اہل حصار بلس	شہنشاہ شہنشاہ فیروز مند	۵۱۷۲
کہ جانش ہوا خواہ آں شہر بود	سوئی شہر دی عزیمت نمود	۵۱۷۳

ذکر بیگاک حاجی مولانا غلامت سلطان

علاؤ الدین درویش کے

کنند فتح آں بارہ اسوار	شہنیدم کراں پیش کاں شہر پار	۵۱۶۴
در کینہ بر سناہ بکشاد بود	پہ وہلی کے فتنہ آزاد بود	۵۱۶۵
پہ وہلی کے حوکت آورد خام	جہاں چہرہ سولہے حاجی بنام	۵۱۶۶
یکے روز از انجبا ہو بکیت نمود	مگر شمشیر زور تو گسٹ نمود	۵۱۶۷
گردے ز آشفنگاں جمع کرد	در آمد پہ شہر آں ستمکار مرد	۵۱۶۸
بریدہ سہر ترمذی کو تو ال	بصد قدر و عظمت بوقت زوال	۵۱۶۹
پر آوردہ شورے پہ شہر آشکار	ہمہ کو تو الے پر دست تیار	۵۱۷۰
پر دیار شد چند کم مایہ مرد	سیوم حصہ شہر را قبضہ کرد	۵۱۷۱
بگردند موجود فوجے سپاہ	شہنیدم گروے جو اخوان شاہ	۵۱۷۲
شکستہ آں مرد پے مایہ را	بگشتند با او خلوصت گرا	۵۱۷۳
ہمی رفت خون دل از دیدہ رحمت	شکستہ جواز پیش لشکر گریخت	۵۱۷۴
چناں رفت کش باز کم یافتند	گرنے کہ دنبال تہمتا فتند	۵۱۷۵
پہ گفتند جانش بدرگاہ شاہ	ازاں پیش کو بشکند از سپاہ	۵۱۷۶
ہا لشکر شد بقصدش رواں	الغنائے بہ فرمان شاہ جہاں	۵۱۷۷
شکست و فراہش زہر کس شنید	خروشاں جو نزدیک وہلی رسید	۵۱۷۸
دل آورد از داؤن دل بحب	پہ شہر آمد و خلق شوریدہ را	۵۱۷۹
ہمہ شہر شوریدہ آرام یافت	ہمہ خلق سوئی الغنائے شرافت	۵۱۸۰
سوئی حضرت شاہ مرکب جہانند	وزاں پس الغنائے زد وہلی براند	۵۱۹۱
الغنائے پہ حکم شہر کا مگار	پس آتکر جو کردند فتح حصار	۵۱۹۲
شہنشدہ سوئے شہر مرکب جہانند	دراں کشور نغز نو گیر ماند	۵۱۹۳

زبلغاک حاجی دیش می کفید	شنیدم پوشہ سر حضرت کشید	۵۱۹۲
بزد خیمہ ہم پہ بیرون شہر	چو بوش درویش پر لاشم و قہر	۵۱۹۵
وزاں جادو گر روز شد عوم ساز	ہمی بود روزے دود با سگداز	۵۱۹۶
ہمی کرد در حد اندری شکار	شنیدم کہ ماہے کے شہر یار	۵۱۹۷
انناں روئی آن خسرو و کامراں	دش بود پر غصہ بر شہر یار	۵۱۹۸
چو بے صید شد سر بے صید گاہ	ہمی بر انداں غصہ در صید گاہ	۵۱۹۹
دو عرض بر اہل شکر ک مثلاً	وز آنجاے سر در تہالہ نہاد	۵۲۰۰
ہمی کرد اورا سوا جب تعین	ہمی چید ہر جا کہ مرد گزین	۵۲۰۱
ابا ترکش وزین و برگ ستواں	ہمی دادا پیسے بہ میزان ناں	۵۲۰۲
پس آن نگہ برس ساں کہ کفتم شاہ	شد آن روز آغاز عرض سپاہ	۵۲۰۳
پس از چند گہ شاہ صاحب تڑاں	سوئے شہر شد از تہالہ رواں	۵۲۰۴
کشیدہ پیئے ہندواں تیغ تہر	یکے روز ز خیمہ بیرون شہر	۵۲۰۵
بقربان آن شاہ اختر سعید	بر آہنگ چو تڑ شکر کشید	۵۲۰۶
بروں خیمہ ہر جا سپاہے زدند	بہ تلبت یکے بار گاہے زدند	۵۲۰۷

عزیمت کردن سلطان علاء الدین بہ قصد

چتور وقتہ انکبختن سلیمان شہر و تلبت

بر آوردہ سرفستہ لیک خام	بہ تلبت چو شد چند روزی مقام	۵۲۰۸
کہ بزرادہ داور شہر یار	سلیمان شہے آن لیک خام کار	۵۲۰۹
یکے رائے ناخوش زودا صاحب	شہ از لطف کردش لکشاں خفا	۵۲۱۰

نوٹ کی تشریح کیلئے ضمیمہ ملاحظہ ہو

کہ ہم دوا پیشس بودیم نمکسار	ہماں خان قلعہ بردگشت یار	۵۲۱۱
رسید ہمیک روز با ساز خویش	ابا چند ہست و ہزار خویش	۵۲۱۲
بر آوردہ آوازہ شیر شیر	لکد خاں ہماں مرد خام دلیر	۵۲۱۳
کہ بد شستہ دردی شہ ہوشمند	ور آمد وراں بار گاو پلست	۵۲۱۴
شہ از تخت بر جامخانیہ فتاد	رواں تیر در جانب شک شاد	۵۲۱۵
وزاں زخم خونے بہر سو دوید	یک دستش اندک جز آرسید	۵۲۱۶
کشادند بر خسر و کامراں	دوسہ تیر دیگر پس آید گاہاں	۵۲۱۷
نیامدیکے تیر شاں کارگر	چوشہ داشت باقی جیاستے دگر	۵۲۱۸
کہ شک شہ آں خسر و نامجوی	چو دیدند آں قوم ناداشت خوبی	۵۲۱۹
شنیدم کہ مردی ز خاصان شاہ	زہی باز گشتند از اں بار گاہ	۵۲۲۰
بگردشہ ہنشاہ بوسے مدام	محمد مراں مرد را بود نام	۵۲۲۱
بے خوردہ در خوان خسر و طعام	یکے ترک بودست ابا جی بنام	۵۲۲۲
تو گوئی کہ از دست نقدیر زد	محمد یہ پشتش یکے تیر زد	۵۲۲۳
سلیماں شہ وایل اوسر بسر	ابا جی جو افتاد در پیشس ور	۵۲۲۴
بہ نقدیر شہ بگشتند باز	زہر نشانی اں ترک و تاز	۵۲۲۵
پر شہ ز تو خاک آمد دواں	شنیدم دوسہ مرد ہندوستان	۵۲۲۶
بگفتند آں قوم بد خواہ را	پہ سر پوشش کردہ سر شاہ را	۵۲۲۷
بغضبت مالک در آرد دست	کہ شہ خفتت از سر بارید دست	۵۲۲۸
خصوص اآنکہ سر ہا بے برگشید	چہ پاید سر شہ کہ آید	۵۲۲۹

نوٹ کی تشریح کیلئے مضمیمہ ملاحظہ ہو۔

چو دیدند رفت از جہاں کفای	جہاں توں خدای و حشمت گرامی	۵۲۳۰
چو رفتند شاہ سر بر آورد شاہ	بہ عقلمت گذشتند ازین جایگاہ	۵۲۳۱
نشستند بستند زخم تمش	گرفتے کہ بودند پیر منشی	۵۲۳۲
بر دیار شد جملہ نفلت رازی	نشانند مشہ را بہ یکبارگی	۵۲۳۳
خود شاہ سوخو دشمنان تا خستند	پس آنگاہ در پیش انداختند	۵۲۳۴
کہ ہر یک مراد را ہوا خواہ بود	بہر گام خلقے بروئی فرود	۵۲۳۵
سراسر صفت پیل را پیش کرد	ضرورت کمر بست بہر نمود	۵۲۳۶
چو شنیدی آید آن کہ تھادی	سیماں شہ آں مرد ناچختہ بمانے	۵۲۳۷
ہر خلق رخ سوخو سلطان نہاد	مقابل سوئے شاہ عالم ستاد	۵۲۳۸
کز اہل وفا بود آن نیک خواہ	علی شہ جہاں شحہ پیل کشاد	۵۲۳۹
بہ پیش شہ آمد شاکے بخوانند	بر زمین پیکار سیماں براند	۵۲۴۰
بدست یکے زندہ آمد اسپر	جہاں خان کتلغ در اں دار دگیر	۵۲۴۱
پہ پیچید در جانخا نہ تمام	چو شہ دید فرمود کال شخص عام	۵۲۴۲
لکد مال کردن مراد فتنہ را	پس آنگاہ بفرمود فرماں روا	۵۲۴۳
عنا نرا بہ عزم ہر ہمت کشید	اگر خاں چو بشتن سجت دید	۵۲۴۴
بیک آبلیر پیش دریا فتنہ	بقصد شش گردو چو کہ بشتا فتنہ	۵۲۴۵
سرخس را بریدند بے گفت و گو	گر رفتند اورا جہاں شخا فرو	۵۲۴۶
چو شہ دید آن سر بر آورد آہ	پس آن سر کشیدند در پیش شاہ	۵۲۴۷
کہ اہل سر بسے دستم در کنار	بصد گریہ گفت آنگاہ شہ را	۵۲۴۸
کہ بد کرد با کس کہ گرفتار یافت	ہم آفر بہ قصد سر شش ہشتا فتن	۵۲۴۹
و گر در چوں خاست باہنگ خورگیا	بسے کرد خسرو ز مرکشش فسوس	۵۲۵۰

زہر سو سے خون ہندو نشانہ	شہنشاہ سید بابہ چتوڑ راند	۵۲۵۱۵.۱۶۰
کہ وہ دیکھے سخت محکم حصار	چتوڑ چوں خیمہ زد فہر ہار	۵۲۵۲
مہر ہشت باشاہ قلعہ کھائے	حور و سوز سپہ گزین بود لہے	۵۲۵۳
ہمی کرہ ہر ہندو شب کار زار	یہ بچندہ ماندہ فرد از حصار	۵۲۵۴
بداوشش اماں خسرو کاواں	پس از ہشت روز خواست آشاہا	۵۲۵۵
بد و خلتے داد نسرواں ردا	فرد آمد از حصن بوسید پا	۵۲۵۶
کہ بود سے پسر خواندہ شہر یار	پس آنگاہ شاہین شہزادہ شکار	۵۲۵۷
غلامے گزین بود آں کامیاب	ملک نامیش کردہ خسرو خطاب	۵۲۵۸
ز چتوڑ پس شہ سوئے شہر ماند	بفرمان خسرو بہ چتوڑ ماند	۵۲۵۹

بدگماں شدن سلطان علاؤ الدین در باب

الغماں وز ہر سپردن

چو افتاد در غم کہ شہر یار	شہیدم سلیمان شہ کارگار	۵۲۶۰
بروں شد از ان شور بگفتن راہ	غلامے از انجا از غاصان شاہ	۵۲۶۱
بگوشش یکے تالہ نہاں کشید	سیوم روز سر برالغماں کشید	۵۲۶۲
یکے عذر آورد بر شہر یار	بگفتا سلیمان شہ تابکار	۵۲۶۳
کلاہ کیاں بر سر خود نہاؤ	حد کرد از تن سر شاہ راؤ	۵۲۶۴
بزیر قبا پیر ہن بر درید	الغماں چہاں حال تا توں کشید	۵۲۶۵

نوٹ کی تشریح کیلئے تمہید ملاحظہ ہو۔

نہانی بہ فرمود باہل راز	پس آنگاہ آن خان گردن فرزند	۵۲۶۶
دہند آب و ناسخ بلخ خدا	تہفتہ بداند آیت شدہ را	۵۲۶۷
برایشاں نہانی ہیں قصہ خواند	وزاں پس سران سپہ را بخواند	۵۲۶۸
کہ من حاضر مگر شہنشاہ خفت	شنیدم کہ ہم در کنایت گفت	۵۲۶۹
کسے نیست جز من سزاوار ملک	مستم سرو پیر لے بستاں ملک	۵۲۷۰
نگر و در غل میں تا بود شہر بار	اگر گوئی کہ رود از حساب	۵۲۷۱
کہ خاں گفت با حاضران میں سخن	شنیدم مگر اندراں اب سخن	۵۲۷۲
بوشنید جست از خطر جان شاہ	کیے بود حاضر ز قاصبان شاہ	۵۲۷۳
کہ بشنید از خاں گردن کہ از	بشہ رفت و گفت اس حکایت بہ	۵۲۷۴
چتاں بدگماں گشت بد با خاک	چو اس قصہ بشنید شاہ و جہاں	۵۲۷۵
نہانی کے شہر شش در دہند	بفرمود ز ہر شش بہ سان ہند	۵۲۷۶
ز حضور شاہیں خواہید گفت	ہمہ حال چوں خاں ز عالم رفت	۵۲۷۷
بگجرات بر گرن یکس شہادت	سرا ز طاعت شاہ عالم بتاقت	۵۲۷۸
دہاند کے شہرت جہاں گستاں	چہ تر سید کش خسرو بدگماں	۵۲۷۹

کہ آوروں سلطان ملک تاج را در دیو گہ فرستادون

کہ بد مخرج شاہ کشور گشا	کیے خادے بود مر شاہ را	۵۲۸۰
کہ پیرا من شاہ بود سے مرام	یکے عنبریں زلفت کا فرد نام	۵۲۸۱
ز مسیری گزید استغیانے در گ	چو شہ دید شاہیں ز وفات سر	۵۲۸۲

۵۲۶۳	برآمد و کاغذ پلاسٹک بناو	۵۲۶۳	کے بعد سے سلامت آنی جو
۵۲۶۴	سلکت نامیش کردہ خسرو خطاب	۵۲۶۴	کہ تالیف پر کار آمد صواب
۵۲۶۵	پہلے پیشینہ میں کہ از برام و تو	۵۲۶۵	کے لیے آمد بہ کچھان خدیو
۵۲۶۶	نہانی بہ شہ گشت کتب خطی	۵۲۶۶	جہان باد بر نام تو پا پیدار
۵۲۶۷	سز مہلت بر شہ فرستاد تو	۵۲۶۷	چہ چین گشت آن سر نراز ہنود
۵۲۶۸	کہ کچھیم ابا جملہ اہلی دیار	۵۲۶۸	مرد و نافت از صحت شہریار
۵۲۶۹	میرا تم بتکلیف از زانو برد	۵۲۶۹	جہاں کبریاست موزان مسیر و
۵۲۷۰	سین از ہم جاں داد و اورا دھنا	۵۲۷۰	بہم وطن گشت از روز بادشا
۵۲۷۱	نیم بیستہ خاص در گاہ شاہ	۵۲۷۱	تا ہم سر از حکم شہ آج گاہ
۵۲۷۲	جان بھد کا دل بہ شکر دہم	۵۲۷۲	بہ صد گز سو گت دہا خور دہ ام
۵۲۷۳	چھانک و بد دور گیتی بس باد	۵۲۷۳	رواں مرا با سفتاں عہد یاد
۵۲۷۴	گر آن سفر خسروان سلف	۵۲۷۴	فرستد کے بندہ ہیں طرف
۵۲۷۵	بند و دیار سے زبرد گشتگان	۵۲۷۵	بزرگستہ شان چٹیل شاہ جہاں
۵۲۷۶	چہاں قصہ را علی گھمان خدیو	۵۲۷۶	مشنید از فرستادہ رام دیو
۵۲۷۷	ملک نایب آنکہ بہ فرمان شاہ	۵۲۷۷	بتاپت بند و خیمہ و بار گاہ
۵۲۷۸	سہر اندور جانب دیو کبر	۵۲۷۸	آہی زقت ہر روز بادار و کبر
۵۲۷۹	خرو خلیں جو بگشت از حد دیار	۵۲۷۹	بیتقاد اندر کہ و کو ہسار
۵۲۸۰	یکے کوہ قابیش در آمد پچیش	۵۲۸۰	خرو و گندہ نجا ابا خیل نویش
۵۲۸۱	بغیر ہوتا سنگ ہائے ہزار	۵۲۸۱	یکہ از تہنیں کوہ فر ہاو و ار
۵۲۸۲	چاندناراں کوہ سے ہریوں	۵۲۸۲	کہ خوش گذر و لشکر کویں ستوں

نوٹ کی شرح کے لئے مضمیمہ ملاحظہ ہو۔

یہ ہے کہ شہید ہنذاں قلب کوہ	شہید ہم سر مندر روز آن گروہ	۵۳۰۵
بناشیں جو ز نسجد اہل دیار	انکھ کوہوں بناو پھر شکل	۵۳۰۶
چند ایک دو کوہ دیگر گزشت	وگرہ روز از انجا سپہ بگزشت	۵۳۰۷
خوشاں جو بگزشت از انجا ہم	تو شہید کہتی سہاگون ہم	۵۳۰۸
سینہ جلد از شہر ہیروں کشید	بہر شد بہ بیگم کہ لشکر سپہ	۵۳۰۹
پے کشوہ ہر کوہ چو کہے	ہمادے بری گزشت کہ	۵۳۱۰
نہا فغاند و رعین کو ہنساہ	وگرہ روز چوں شاہ نسلی جصلہ	۵۳۱۱
برآید از افواج توکان شغب	بہر گزشت کہ شہر ہندی شیب	۵۳۱۲
چو دیند افواج تیکہ ہساں خدیو	چنان بیکم ورا کہو ہمدی بیلو	۵۳۱۳
شدہ جملہ بست با ہندواں	ہم از گزشت کہ اول افتادشاں	۵۳۱۴
دراب تہلکہ دستا و پامی زدند	منروت دم اندر و غامی زدند	۵۳۱۵
بیدند صد زبوں در شکار	ہم از خور توکان با بکت سووا	۵۳۱۶
بچو شیر و گر سہد پیکر لنگ	بکند یک ملک سنے و رنگ	۵۳۱۷
بہیلہ شیر چو سفہ سوار	در پشاں قنادہ پنے باک دار	۵۳۱۸
کجا ہم پیکار ہمدد و کند	سپاہے کہ فرج معلی لشکر	۵۳۱۹
عاشق را بدست نہایت سپرو	چو ہند بیدار این چو ہندی	۵۳۲۰
نہ تہا کہ با جلدہ سیل و شمار	اسیر کردہ راکے وہ کارند الہ	۵۳۲۱
نہ دگر بارہ شہر غارت تمام	بہ شہر اندر آمد صفت دوست کام	۵۳۲۲
تساہے کہ ناید کہے ہمد	بہر غارتہ بگرفتہ لشکر	۵۳۲۳
پے کرد از ہر طرف توکت از	فرج چوں ملک تار بفرج	۵۳۲۴

نوٹ کی تشریح کے لئے حینر غلط ہو۔

انہاں کرد در حضرت شہر پار	چلن رائے روبا کلمی شہار	۵۳۱۳۲
ابا مژدہ و فتح حضرت رسید	پس از چند گاہ حضرت رسید	۵۳۱۳۳
بناوا تدر آن روز توش پارعام	مشیدم کہ آن خسر و شکام	۵۳۱۳۴
بقر قس بسے ڈر دو گوہر شام	ہاں رائد یوگزہں در انوار	۵۳۱۳۵
بداں آہر مر ہتہ انعام داد	ڈولک تنگہ نچہاں شاہ راد	۵۳۱۳۶
کہ اہل وفا یا قس کا سیاب	کہ وہ تکبش را و تہاں خطاب	۵۳۱۳۷
یکے پیر داد سٹس وراں روزگار	ڈر بارہ آن خسر کا منگار	۵۳۱۳۸
یکے سٹس وراں جانب دیوگیر	پس از چند گاہ شاہ اتفاق گیر	۵۳۱۳۹
یکے فتنہ دیگر پیدار گشت	پوزیں ماہرا چند گاہ گشت	۵۳۱۴۰

سیدن و رہندوستان بسر شکرے ترغی

رسید ندر روزے بر ایوان شاہ	گروہے ستم دیدہ داد خواہ	۵۳۳۲
سپاہ منغل راند و سیاست ہزار	گفتند کاں ترانجی تا بکاہ	۵۳۳۳
بر آورد کرد سے ازیں بوستان	ور آمد با قضا سے چندستان	۵۳۳۴
کہ یکیا ر فوج ظفر خاں شکست	چہ بشعید شہ کاں سگ پیر دست	۵۳۳۵
بہ چند وستان زدند ہما علی شہم	ڈر بارہ آمد وریں مرز و یوم	۵۳۳۶
کہ در جنگ کینلی ہیں سگ چہ کرد	پہل گشت آن کیش شہر مرد	۵۳۳۷
ہیں جا بیا پستہ و اسفین	جا پیر شہر پختہ اسفین	۵۳۳۸
کہ شکر ڈند پیرہ گرد و قصار	وڑاں پس گفت آن شہر پختہ	۵۳۳۹

نوٹ کی تشریح کے لئے ہمیں ملاحظہ ہو۔

اللہ نے بہر جا بنے می دو اند	دگر فوج ہزار از اطراف نوا آمد	۵۳۳۰
نہاں شد در و خورز بسم گزند	یکے روز گرسہ بر آمد بلند	۵۳۳۱
جہاں بر قیامت نظر داشتہ	ہوا بر سر غصہ زینا شستہ	۵۳۳۲
بے کار خشن کردہ از ہر طرف	در آمد سیاہ سفل صفت بہ صفت	۵۳۳۳
بے چنگ و مہرہ بہر سوز دند	خشتیں بر آئین خوردیوز دند	۵۳۳۴
جہاں در جہاں خیمہ گرد حصار	نظر کرد چوں زری خاکسار	۵۳۳۵
بہر سو کہ بنیم در آمد کم است	بدل گفت کیں تعبیر حکم است	۵۳۳۶
بتدبیر باید شدن کامیاب	نہاید دریں جاے نگہن کتاب	۵۳۳۷
بگیرد در اطراف دہلی مقام	پس آنگہ بگفت کہ لشکر تمام	۵۳۳۸
بجویر امن بانع پر چین خار	گرفتہ سفیل کرد و بی قرار	۵۳۳۹
کزین پس شد گفتہ اوصاف شاہ	شنیدم چہل روز آں ناکساں	۵۳۴۰
دگر رزید اندند از اسخا سیاہ	بمانند پیر امن گفت گاہ	۵۳۴۱
زبتاں ہوا و خولے بہ گشت	زدی جو تو ج سفیل و گشت	۵۳۴۲
کہ جن حفظ شاہ کرد از تنقا تہر	یکے جن کردند اصحاب شہر	۵۳۴۳

روان شدن ملک محمد تیم در جرات و گریختن رائے

کرن باروم و استقامت اسلام در اں دیار

۵۳۴۴ ز تشویش فوج ملائین پو شاہ شدا این بے گفت شکر الہ

نوٹ کی تشریح کے لئے مخیر ملاحظہ ہو

باقطلع شال ہر کے راہرا اند	دناں پس سران سپہ را بوز اند	۵۳۵۵
بگہ او پور خسر و شہنشاہ بود	انگھاناں پہ ملتان غریب کلا	۵۳۵۶
کہ کر چشم کز یک شہ ناموری	ملکہ احمد عظیم الیہ دوست بوج	۵۳۵۷
سیریا کہ کوہ از کلا چشم گذشت	بہا بی بی سوسے کلا چشم	۵۳۵۸
بہ کجرات ناگاہ سر بر کشید	بہ اول بہ ویرا چنانی کز یہ	۵۳۵۹
شہنا شب سہہ با شہ تالی براند	چہ چہن از وہار زمینک ملکہ	۵۳۶۰
ہاں کرتن چون این حکایت شنید	چہ چہ دور شکر بہ چہن در سید	۵۳۶۱
ابا چہ ہم دست شہ در فرار	سوز سر بہا کر و شہنیل و شمار	۵۳۶۲
چو آہی مقام شکوت ندید	بہی رفت تا سر بہر چہ کشید	۵۳۶۳
آہی رفت با سر خیالات تنگ	وزرا ہما عشاں داد کوش و کنگ	۵۳۶۴
بداوش ہاں لدر بر خوش جاگے	چو اندر تنگ آمدان کسی سلگے	۵۳۶۵
ور ہمد یہ پیش آنا ترک تاز	نور عین چہں ملک لاہور فراد	۵۳۶۶
شہد قضا بطہ جسلا اطلع کرن	پرست آمدش جملہ اتیان کوزن	۵۳۶۷
وقل نام خوش سفر و خرد سال	بیکے دختر بکر و صاحب بنگال	۵۳۶۸
ہے بکت دو چوں تا اند آجاتم	اسپر آمدہ با تابی خشم	۵۳۶۹
زوتلی یہ کجرات سر بر کشید	الما غے زور گاہ خسر و سید	۵۳۷۰

نوٹ کی تشریح کے لئے غیر ملاحظہ ہو۔

۵۳۶۱	پہلے دریاں احمد فخر کارا گہریاں	رہا نند فرمان شاہ جہاں
۵۳۶۲	پہلے دریاں شاہ قزاق	کینا پیر ملک اجمد نامور
۵۳۶۳	گناروی کے راجہ طارح گرن	خود آرد دریں جانب اتباع کرن
۵۳۶۴	پوشدا احمد گز فرمان شاہ	سوی محکمہ راندیکر سپاہ
۵۳۶۵	چو در حضرت شاہ عالم رسید	یسے شاہش از چیرہ دستی گزید
۵۳۶۶	بد خلعت خاص فرمود شاہ	چو خیلش بہ افزود لفرزوں سپاہ

ذکر فرستادن طلب تعان از ملتان در گجرات

ورسیدن ملا عین و گجرات و منہم شدن

۵۳۶۷	نکے روز ختم شہان محسن	الہ تعالیٰ روڈاں کرد خلعت بہم
۵۳۶۸	گفتا گزاید رشتا باں خوام	پر ویرا آں خان فرخندہ نام
۵۳۶۹	پلویش کہ شد کشور گجرات	خراد لہ لے خان خسرو صفات
۵۳۷۰	گفتا گزاید رشتا باں خوام	پر ویرا النجاں فرخندہ نام
۵۳۷۱	سپہ را از ملتان بر آں گجرات	بہ گجرات زن خمیہ لے کامیاب
۵۳۷۲	چنین است فرمان شاہ جہاں	کہ بر تو رسا نیدم لے کامراں
۵۳۷۳	چو از حضرت شہ رواں شد اللہ	بہ ملتان در آورد سر با فراغ

نوٹ کی تشریح کے لئے ضمیمہ ملاحظہ ہو۔

۱۰۰	۵۳۸۴	رسالہ الپ خان آزاد را	۱۰۰
۱۰۱	۵۳۸۵	چونشید حاکم آستان راو	۱۰۱
۱۰۲	۵۳۸۶	چونشید حاکم آستان راو	۱۰۲
۱۰۳	۵۳۸۷	چونشید حاکم آستان راو	۱۰۳
۱۰۴	۵۳۸۸	چونشید حاکم آستان راو	۱۰۴
۱۰۵	۵۳۸۹	چونشید حاکم آستان راو	۱۰۵
۱۰۶	۵۳۹۰	چونشید حاکم آستان راو	۱۰۶
۱۰۷	۵۳۹۱	چونشید حاکم آستان راو	۱۰۷
۱۰۸	۵۳۹۲	چونشید حاکم آستان راو	۱۰۸
۱۰۹	۵۳۹۳	چونشید حاکم آستان راو	۱۰۹
۱۱۰	۵۳۹۴	چونشید حاکم آستان راو	۱۱۰
۱۱۱	۵۳۹۵ F.143	چونشید حاکم آستان راو	۱۱۱
۱۱۲	۵۳۹۶	چونشید حاکم آستان راو	۱۱۲
۱۱۳	۵۳۹۷	چونشید حاکم آستان راو	۱۱۳
۱۱۴	۵۳۹۸	چونشید حاکم آستان راو	۱۱۴
۱۱۵	۵۳۹۹	چونشید حاکم آستان راو	۱۱۵
۱۱۶	۵۴۰۰	چونشید حاکم آستان راو	۱۱۶

ہیونان کی سیلہ رواں زیر بار	سپاہی ہی رفتند ہر جا سوار	۵۲۰۱
زہر سو برایشاں بزد ناگہاں	چرشاں دیدہ افواج ہندوستان	۵۲۰۲
بے گردناں رامرا ند اخلتند	پلاں از چپ و راست در تاختند	۵۲۰۳
بے کافراں را کشیدند خام	بکشتند افواج کافر تمام	۵۲۰۴
بہ رفتند با کامہ دوستان	پرستند اسیران ہندوستان	۵۲۰۵
زن و بچہ آورندہ بودند کل	سینیم دریاں بار فوج مغل	۵۲۰۶
نہن و بچہ بردست لشکر فتاد	چو شکست شانرا البجان راد	۵۲۰۷
ہزارے سہ خاتون چابک سوار	مغل شکر فتاد ہر ذرہ ہزار	۵۲۰۸
بگردند پرستہ رواں بالتمام	گرفتند شانرا کشیدند خام	۵۲۰۹

عزیمت کروں ملک نایب بجانب تلنگ

ملک نایب دوست را در بخوانند	چون نزدیک شہ را بھیے نماند	۵۲۱۰
بزن بارگاہے بہ سمت تلنگ	بگفت لے سرا فراز فیروز جنگ	۵۲۱۱
بہر روز یک منزلے می براں	سبک برازینجا سپاہے گراں	۵۲۱۲
ہی تاز اطرافت را بے درنگ	چون خیمہ زنی در حدود تلنگ	۵۲۱۳
شود عام تا خاص با برگ و ساز	چو لشکر بیاساید از ترک و تاز	۵۲۱۴
ز بنیاد آں حصن گروسے برآر	وزیں پس بزن خیمہ گرد حصار	۵۲۱۵
بہ پیل و بہ مال ہم مراعت کند	چو کھلے تلنگت اطاعت کند	۵۲۱۶

نوٹ کی تشریح کے لئے فقیر ملاحظہ ہو۔

بفرمان ماکشور شش را گذار	ہاں ملک او باز اور اسپار	۵۲۱۶
بچتر شش بدہ و عدہ با احترام	یکے خلعتش وہ مرتع تمام	۵۲۱۸
سوتے تنگ زود و مساز گرد	دز انجا بصد غور می باز گرد	۵۲۱۹
کندر لطاحت مدار و درنگ	وگر خود بہ بینی کہ سائے تلنگ	۵۲۲۰
بکن حصن اور اسرار خواب	بر آور یکے شجرے از قراب	۵۲۲۱
روانش بدوزخ سر انجا فرست	ہمہ پیل و باشش سوئی نافرست	۵۲۲۲
رواں شد چو از حضرت شہر یار	سشنیدم ملک نایب نامدار	۵۲۲۳
ہمی راند سوتے از گل سپاہ	نزدیک قدم جز بفرمان شہاہ	۵۲۲۴
ہمی تاخت اطراف ان بزدنگ	خوشاں بر آور دسر در تلنگ	۵۲۲۵
کر بست ہر یک بجاں با ختن	چو اسود شکر در ان تاختن	۵۲۲۶
نباشد بر شکر شش ز بہی	یکے شکر شد سپہ راہی	۵۲۲۷
زند بر سر نویش تاج ششم	ز آشتنگی خواہ اہل ششم	۵۲۲۸
کہ ہنگام ہیا شوی کارگار	سری گزنی لشکر اسودہ دار	۵۲۲۹
بکار تو کے جاں دہ بے دریغ	چو ناں واری از اہل لشکر دریغ	۵۲۳۰ F. ۱۶۵
سپہ وید کا سودہ شد سر بسر	عرض چوں ملک نایب نامور	۵۲۳۱
بزدخمیہ گرد حصار تلنگ	پس از ترک تاز و یار تلنگ	۵۲۳۲
زند ناوکے در دل کینہ خواہ	بفرمود ہر روز گاہل سپاہ	۵۲۳۳
چو از اہل شہر چہ اہل دیار	چو بود از آدمی ان حصار	۵۲۳۴
گر بر سر و بر تن آدیں	یکے ناد کے کم فتادے زیں	۵۲۳۵
شب دروز خوں عدوی نشانہ	سشنیدم سپہ یک مسانجا بانہ	۵۲۳۶